

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

ב' כסלו תשס"ט

תולדות

שנה י"ב גליון תקפ"ו

תוכן העניינים

- לקח טוב.....עמוד ב'
- דבש תמרים.....עמוד ג'
- בשפתי צדיקים.....עמוד ד'
- פרפראות לחכמה.....עמוד ה'
- ודרשת וחקרת.....עמוד ו'
- חוקים להורותם.....עמוד ח'
- הילולא דצדיקא.....עמוד ט'
- דבר בעתו.....עמוד י"א
- משולחן מלכים.....עמוד י"ב
- דברות קודש.....עמוד כ"א

ואתם שנאתם אותי

במדינה רחוקה אשר היתה ידועה בחוסר אהבתה לעם ישראל, הודבקו בוקר אחד מודעת גדולות ממעם הממשלה, כי כל מי שירים ידו על יהודי לרעה אחת דתו להמית, באותו יום עבר שם עובר אורח וראה מספר יהודים הקוראים את המודעות וזוכים ואומרים באנחה "אוי, מי יודע מה יולד יום".

והאיש משתאה ומחריש לדעת לכביה מה זו עושה, ושאלם לפשר הדבר, והסבירו לו כי מודעות אלו מודיעות לכל שונאי ישראל שרכוש היהודים וכל אשר להם הוא הפקר, אולם מכיון שלא נאה לפרסם זאת בפומבי קבל העולם כולו לכן באה האזהרה על רציחת גופם של היהודים, והשאר מובן מאליה כי הגוים יבינו לבד כי רק על הנפש חל האיסור ולא על ממונו ורכושו ומכלל לא אתה שומע הן.

והנמשל מובן, הדנה כתיב "ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת", ואילו לאחר מכן כתוב "וכל הבארות אשר הפרו עבדי אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר", ולכאורה יוקשה היתכן שאחרי אזהרת עונש מיתה על הנגיעה לרעה ביצחק, לא פחדו הפלשתים מאזהרה זו וסתמו את בארותיו של יצחק ומילאו עפר, ומדוע הם עוברים על מצוות מלכם והסתכנו בסכנת מיתה.

אכן עפ"י משל זה יובן שהפלשתים הבינו היטב את אזהרת אבימלך "הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת", כלומר אך את נפשו עליכם לשמור, והשאר הפקר הוא, ותוכלו לפגוע בו בהונו ורכושו כחפצכם.

וכך היה אשר כל הבארות אשר הפרו עבדי אביו סתמום פלשתים, כי ידעו והבינו היטב את כונת גזירת המלך, ויצחק אבינו בראותו זאת הבין מיד כי סכנה מרחפת עליו, שהרי נועצו לב יחידו להכחידו, ולכן הוא התרחק מהם ועזב את פלשתים.

ומבאן ניתן ללמוד על יחסם של גויי הארץ במשך כל הדורות לעם ישראל, וכמו שאמרו חז"ל הלכה הוא בידוע שעשו שונא ליעקב, שהרי אבימלך אשר כרת ברית ידידות עם יצחק ומכל מקום ראו בחוש אשר כוונתו היתה לרעה, וארורים הרשעים שאין מובתם שלימה.

עם ישראל בכלל ודרי ארעא קדישא הדין בפרט הם ככבשה אחת בין שבעים זאבים והללו רוצים תמיד למרוף אותה ורק ה' הוא מציל את ישראל מידם, ובפרט בזמנינו מה מאוד נתוודע האמת לאמיתו, כאשר תוחלת הכופרים כאן נכזבה, ובעוזה"ר האמת טפחה על פנינו והמציאות מרה כלענה, שכל הסברות כרסיות ותקות שווא שתלו בבני ישמעאל הרוצחים כחלום יעוף ורק הקב"ה יצילנו מידם.

מען קען שוין באקומען דעם גליון דורכן פעקם

רופט דעם נומער פון א פעקס מאשין

619-491-2985

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב, הנצחת שם, לעילוי נשמת ולכל שאר עניני המערכת הארות והערות וכדו' אפשר לפנות

להר"ר יושע פאליק שווארץ הי"ו

011-972-527617061

לכה טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

משום "כי ציד בפיו" ואם כן הרי אם במל דבר – במלה אהבה, משמטבמלת סיבת האהבה מיד האהבה הופכת להיות נחלת העבר, לפיכך נאמר ויאהב בלשון עבר, שכן אהב אותו רק בעבר, כאשר היה ציד בפיו, מאידך רבקה אהבה את יעקב אהבה שאינו תלויה בדבר, שאיננה במילה לעולם, לפיכך נאמר אצלה "ורבקה אוהבת" בלשון הווה שהיתה אוהבת אותו תמיד, באהבה שהוא אינו מוגבל שכן לא היה האהבה תלויה בסיבות גשמייות.

(ש"ל"ה הקדוש)

☆

ויתן לך. וברשי' יתן ויחזור ויתן, ובעשיו נאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ויש לדקדק למה בעשיו נתן לו הברכה שירד השפע הכל בבת אחת, וביעקב אמר לו שיתן, ואח"כ יחזור ויתן, אך י"ל דבאמת הקב"ה אינו נותן לצדיקים כל הצטרכות בבת אחת, דאם היה נותן כל הצטרכות בפעם אחד, לא יהיה הקשר בין הצדיק להקב"ה, רק אם יופסק ההשפעה, והצדיק יבקש מהקב"ה עוד, אז זה טובה להצדיק שיוכל לדבר עם הקב"ה ולבקשו, לא כן הרשעים שדם יכולים לקבל הכל בבת אחת, אך אין להם מה לבקש מאת הקב"ה, וכמו שכתבו המפ"י על הנחש הקדמוני שאמר לו הקב"ה שעפר יאכל כל ימי חיו, וא"כ הלא לכאורה זו טובה לנחש, שבכל מקום שהוא נמצא, יש לו אוכל לרוב, ומה קלה היא זו, אלא תירצו שזו בעצם הקללה, שיש לו הכל ויש לו כל פעם אוכלו מיד, ואין לו הזדמנות לדבר ולבקש מאת הקב"ה, שאפילו כל החיות מבקשין אצלם מהקב"ה כמו שכתוב (תהלים ק"ד) 'הכפירים שואגים למרע ולבקש מאל אבנם' והנחש אין לו מה לבקש, וזו הקללה, ולכן אמר יצחק אבינו ליעקב יתן ויחזור ויתן, שההשפעות לא תבוא בבת אחת, אלא יוכל לדבר ולבקש מהקב"ה, משא"כ עשיו קיבל את כל השפע בבת אחת כדי שלא יצטרך לבקש מהקב"ה. (לקוטי מהרי"ל)

בהכרח לקיום גופם לעבודת ה' ית', ואף שהיצר בויער להסיתם לעשות להם השק לאיזה דבר טוב או מאכל או משקה ערב, הם מצננים את יצרם, שלא לאכול ולשתות, אלא אדרבה דואגים והזורים בתשובה על מה שכבר אכלו, פן ואולי אכלו או שתו יותר מכדי קיום גופם, וזה הפי' שלא פסקו מעל שולחנם של צדיקים לא צנן' ולא חזר'ת, היינו שהיו מצננים את תאותם באמצע האכילה, וזה צנן', וגם שהיו חוזר'ים בתשובה על מה שכבר אכלו, דהיינו חזר'ת. (מאור ושמש)

☆

ויעקב איש תם. וברשי' מי שאינו חריף לרמות קרוי תם, אדם צריך להיות אדון ומושל על מידותיו, כדי שיוכל לנצל במקום הראוי ובאופן הראוי, שכן לפעמים יש גם צורך להשתמש במידה רעה לשם שמים, כפי שאמרו חכמינו כל מי שנעשה רהמן במקום אכזרי לכסוף נעשה אכזר במקום רהמני, אינו מספיק רק ברכישת המידה של רהמנות, אלא יש גם לשלוט על מידה זו ולנצלה כראוי, לפיכך נקרא יעקב אבינו "איש תם" לפי שהיה איש מלשון 'איש מלחמה, שהוא היה מושל ואדון על התמימות, וידע כיצד לנצלה כראוי, ואימתו לסלקו לצדדים, כמו"ש עם עקש תתפתל, וכמו שמצינו בלבן שאמר (ברשי') אחיו אני ברמאות, זה הכוונה בדברי רשי' 'מי שאינו חריף לרמות' דהיינו מי שאינו מסוגל בכלל לרמות, הרי הוא קרוי 'תם', רק 'תם' ולא 'איש תם', לפי שבאמת היה יעקב מסוגל להשתמש בחריפות ובערמימות, בשעת הצורך, ואעפ"כ היתה בו מידת התמימות וזו פירושו של 'איש תם'. (הרה"ק החוה"מ מלובלין ז"ט)

☆

ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב. ההבדל בין אהבתו של יצחק לעשיו לאהבתה של רבקה ליעקב היא, כי אהבתו של יצחק לעשיו היתה רק אהבה תלויה בדבר,

ויעתר יצחק לה' לנכה אשתו ויעתר לו ה'. וברשי' מסביר לו ולא לה, לפי שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע, יצחק שפל היה בעיני עצמו וסבור היה, כי בזכות עצמו אינו כדאי שתפילתו תתקבל לפני השי"ת לפיכך התפלל רק "לנוכה אשתו" כדי שיושע בזכותה, ומעתה כאשר אמרה תורה ויעתר לו ה' הרי יש מקום לחשוב שהשי"ת אמנם קיבל את תפילתו רק בזכות רבקה כפי רצונו, לפיכך ציון רשי' לו ולא לה, שהתפילה נתקבלה דווקא בזכותו הוא, משום שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע, ולא מפני הטעם שהוא התפלל שהוא יושע בזכותה. (קדושת לוי)

☆

ותלך לדרוש את ה'. ופירשי' מה היא בסופה, ויש להבין הלשון מה היא "בסופה", אך כי הנה משך כל ימי האדם הוא נמצא במצב מלחמה כהיצר נלדם עמו, וכאן היה שעשיו ה" מפרכס לצאת כשעברה על פתח בית עבודה זרה, ויעקב היה מפרכס לצאת כשעברה על פתחו בתי מדרשות, וסברה שהוא ולד אחד, רק שהוא נלדם בזה היצר ולפעמים הוא גובר על היצר ולפעמים להיפך, על כן הוא פעם כך ופעם כך, והלכה לדרוש מה היא בסופה מי יגבור על מי, כי מי שיגבור בסוף הוא המנצח, כי זה כל האדם, שעל כל פנים יהיה הוא המנצח, כמו שכתוב והיה עקב תשמעון שדבל הולך אחר העקב, וזה שאמרה מה יהא בסופה היינו בסוף המלחמה, היינו ששאלה מי ינצח בסוף היצר טוב או היצר הרע. (קול שמחה)

☆

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך. ופירשי' שני גוים, וזה אנטיגנום ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנן' ולא חזר'ת, יש לרמוז הנה דרך הצדיקים ההולכים בתורת ה' אינם רוופים אדר התאוות ואינם אוכלים רק מה שצורך להם

דבש המרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

ויתן לך אלקים ממל השמים ומשמני הארץ. וברש"י ויתן ויהזור ויתן, ויתבאר דהנה לעשו אמר משמני הארץ יהי מושבך וצ"ב, אכן י"ל על פי מה שנודע ההפרש שבין שלות הצדיקים לשלות הרשעים, דברשעים כל שלותם ושמתם הוא שמחה שאחריי תונה ר"ל, ותחלתן שלוח וסופן יסורים, וכל תעניני העוה"ז אחר עבור התענוג אין בו כ"א צער והרמה, אבל בצדיקים המתעננים על הי אחר שמחתם ניתוסף להם שמחה על שמחה, ואיתא בספח"ק שזהו המבחן בכל דבר שמחה וטובה אם הוא מצד הקדושה לרצון לפני השי"ת, אם אח"כ נצמח מזה שמחה וטובה אזי הוא מצד הקדושה, וההיפך בהיפך ח"ו, וזהו הכוונה ויתן לך האלקיים שברכתו יהי מאלקים ית"ש מצד הקדושה, אשר הוא מצמיח עוד שמחה וטובה אחר שמחתה, ולכן אמר ויתן ויהזור ויתן, שיען שהוא מצד הקדושה, לכן הוא גורם נתינה אחר נתינה ומוסיף בכל פעם, משא"כ לעשו אמר משמני הארץ יהי מושבך ולא אמר ויתן וגו' כי ברכתו הוא רק לזמן ולבסוף יהי אחריתו עדי אובד.

☆

וירובו רוני גרר עם רוני יצחק לאמר לנו המים וגו' כי עתה הרחיב הי לנו. ונראה לפי מה שכתב החתם סופר שיש חילוק בין השפעה הבאה בכח השבעת שמות הקדושים, להשפעה שמצינו אצל אלישע שהיתה בכח התפלה, כי בשמן דאלישע כתיב אין עוד כלי ויעמוד השמן, ואמרו חז"ל עמד שער השמן שנתייקר השער, כי כל צינורי

השמן שהיה ראוי להשפיע אל הזיתים המשיך לתוך כלי האשה, וממילא נתקלקלו כל הזיתים ונתייקר השמן, אמנם ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקודש משנה כח עליון גבוה מעל גבוה טרם כוא השפע ונשפע מצינור חדש מלמעלה, ואינו לוקח ההשפעה מצינורות המשפיעות לאחרים ע"ש, ובוה י"ל שכאשר ראו רוני גרר שמצאו עכדי יצחק באר מים חיים והיה נובע בתוכו שפע מים רבים יותר מאשר בבארות שלהם, באו כמענה ואמרו לנו המיים כי המים שנשפעו בתוך בארותינו נמשכו מצינורות השפע שלהם בכח התפילה, ולזה אמר כי עתה הרחיב הוי"ה לנו היינו שהשפע וההרחבה באה מאת השמות הקדושים ולא בכח התפילה, ואם כן לא נטל משלהם כלום. (ברך משה)

☆

ויברכהו ויאמר ראה ריה בני כריח שדה אשר ברכו הי. יבואר לפמ"ש בשב שמעתתא לפרש אמרם ז"ל בת תחלה סימן יפה לבנים, כי איתא בזוהר שהיראה נקראת בת והתורה נקראת בן, ואמרו חז"ל כל שיראת הטאו קודמת להכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שאין יראתו קודמת להכמתו אין חכמתו מתקיימת, וזה שאמרו בת תחלה היינו מי שמקדים היראה, סימן יפה לבנים היינו התורה, שע"י היראה התורה מתקיימת ע"כ, והנה יצחק אבינו בירך את יעקב בנו בכרכת התורה, כמבואר במדרש ויתן לך האלקים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה דגן זו תלמוד תירוש זו אנדה, ולכן הקדים לברכו ביראת שמים ופתח ואמר ראה ריה בני

כריח שדיה, שדה ירמוז על יראת שמים ע"ד דא"י בתיקוני זוה"ק ולית שדה אלא אשה, ואשה רומז ליראה ע"ד הכי אשה יראת הי היא תתחלל, ולכן יעקב אבינו אשר ריחו מלא יראת הי הוא יהולל ויבורך מלפני הי, ויפתח לו שערי תורה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

☆

ויברכהו ויאמר ראה ריה בני כריח שדה אשר ברכו הי. ונראה לפי מה שכתב באה"י דלכן רצה יצחק לברך את עשו לפי שהוא הבכור, ושפיר אמר יעקב אנכי עשו בכרך דלענק הבכורה הוא עשו ועומד במקומו יען שקנה ממנו הבכורה, והנה בשי"ך עה"ת כי דלכאורה אונסא כמאן דלא עביד והרי עשו היה אנוס לאכול הנזיד עדשים דאלי"כ הי מת, אך הוי קנין דקוי"ל תלוהו וזבין הוי זבינא, והנה כי החי"א הדשבת באה לכפר על הטא העגל, אכן לכאוי אינם צריכים לכפרה ע"ז, כיון דנתינת התורה הי בכפ"י שכפה עליהם החר ואיכא טענת מודעא, אולם כיון שתלוהו וזבין הוי זבינא אי"כ ליכא טענת מודעא ושפיר צריכין כפרה, והנה בייט"ל כי כריח שדה רומז לשבת הנקראת קל תפוחין קדישין, וזשי"ה ויברכהו שבירך יצחק את יעקב כיון שהוא קנה הבכורה מעשו ולכן ראוי לקבל הברכות, אך הלא עשו מכר את הבכורה באונס ואונסא כמאן דלא עביד, לזה אמר כריח שדה אשר ברכו הי היינו שבת הבא לכפר על הטא העגל, ואי"כ ליכא מודעא דתלוהו וזבין הוי זבינא, ומעתה אף יעקב קנה הבכורה מעשו, ושפיר ראוי להתברך.

(הגה"צ ראש ישיבתינו שליט"א)

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

על אודות הבאר אשר חפרו

ובית המלון היה שומם מאין עובר, שלח האדון לקרוא לשוכר הראשון ויאמר לו: אחרי שובי נחמתי כי הדחתיך מן בית המלון, עתה שוב אליו כבראשונה, ולא אוסיף עוד להדיחך ממנו, ענה היהודי ואמר לו: אנוכי לא אוכל לעשות קטנה או גדולה בלי שאלת עצה מרבי, הנני הולך אל רבי וככל אשר יגיד כן אעשה, הלך אל הרה"ק מזידיטשוב זי"ע, והרה"ק אמר לו: אם ישכיר לך האדון את בית המלון למקח הראשון ששילמת לו, עלה ושכור, ואחרי כן תשליך אל הבאר פתקא שכתוב עליה את הפסוק: "ויחפרו באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ", חזר האיש אל האדון ושכר ממנו את בית המלון כבראשונה, ואל הבאר השליך הפתקא כמצות רבו הרה"ק מזידיטשוב ואכן נתמלא הבאר מים כבתחילה, ושוב העבירו הסוחרים את בהמותיהם רק דרך שם, ותהיה לו הרוחה, ומאז יושבים בבית מלון ההוא בניו של השוכר ההוא, ורואים בו ברכה ואין מסיג את גבולם. (צבי לצדיק)

כשמות אשר קרא להן אביו

בליל שישי פרשת ויגש שנת תרמ"א התקיימה בבעלזא שמחת נישואיו של הרה"ק ר' יצחק ישעי' מטשחויב זי"ע בנו הצעיר של הרה"ק מצאנז זי"ע, שנשא את נכדתו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע (בת חתנו הרה"ק ר' יחיאל מקרילוביץ זי"ע), היה זה כמה שנים לאחר הסתלקות אביו הגה"ק מצאנז זי"ע וכל אחיו הקדושים באו להשתתף בשמחת החתונה, ובראשם הגה"ק משינאווא זי"ע שהוא היה המחונן מצד החתן, בכל יום משבעת ימי המשתה ערכו סעודת שבע ברכות כנהוג, למחרת החתונה בערב שבת קודש הגישו רק תבשיל אחד עם רוטב "ראסיל", כמנהג בעלזא שביום שישי ערש"ק נטלו לידים לסעודת "ראסיל", הקפיד הרה"ק משינאווא מדוע לא נתנו דגים ומרק כנהוג בכל סעודת מצוה, התנצל הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע ואמר: גם אבי הרה"ק מהר"ש זי"ע נהג בסעודת שבע ברכות בערב שבת לאכול רק "ראסיל"... והוסיף: רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת תולדות על הפסוק "וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להן אביו" וזה לשונו הק': ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות, ויש בזה התעוררות וקל וחומר, שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה ק"ו לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו של יצחק כמו שמות שאר האבות, וזו מדה כנגד מדה" עכל"ק. (באהלי צדיקים)

מעשה בכפרי אחד שבא לשאול בעצת רבו הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב זי"ע: היות ויש לשכור אצל האדון פלוני בית מלון העומד על פרשת דרכים, שאפשר היה למצוא בו פרנסה בריוח אילו היה שם באר מים, כי אז כל סוחרים בהמות היה מעבירין את בהמותיהם שהם מוליכים לשוק אלמין רק דרך שם, מפני שהדרך קצרה, תחת שהם מקיפים את הדרך לדרך ארוכה ששם יש באר מים, אמר לו רבינו עלה והצלח, שכור את בית המלון וחפור שם באר סמוך לו ואחר שחפור כמה אמות לעומק, ובאת לשבת אלי, והגדתי לך את אשר תעשה, הלך האיש ועשה כעצת הרה"ק מזידיטשוב ושכר את בית המלון בתנאים טובים מאוד, מיד התחיל לחפור באר בקרבתו בעומד אמות אחדות ונסע אל הרה"ק מזידיטשוב, אמר לו הרה"ק: חפור עוד מעט בעומק, והנח בחפירה פיתקה שכתוב עליה הפסוק "ויבואו עבדי יצחק ויגידו לו אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים" עשה האיש כמצות רבו חפר עוד מעט בעומק והניח שם הפיתקא שכתוב עליה הפסוק הנ"ל, מיד התחיל המים לבצבץ ונתמלא כל הבאר מים ומאז היתה הרוחה לכל ערלי הכפר, ששאבו מן הבאר ההוא מים להם ולבהמתם, וכל הסוחרים אשר הוליכו עד עתה את בהמותיהם סחור סחור בדרך ארוכה עד בואם אל באר מים, העבירו מעתה את בהמותיהם רק דרך המלון ההוא, והשקו את בעירם, וקנו שמה גם תבן ומספוא לבהמתם וגם צידה לדרך, וילך האיש הלוח וגדל עד כי נתעשר בזמן קצר, כשראה בעל המלון שבדרך הארוכה, כי חדלו עוברי אורח לעבור דרך ביתו, עבר עליו רוח קנאה, והלך אל אדון בית המלון של הדרך הקרובה, ואמר לו כי היהודי ששכר ממנו את בית מלוננו הונה אותו במקחו, והוא נתעשר בזמן קצר, ועתה הנה הוא מוכן ומזומן לתת לו שכירות יותר גדולה מזו שהוא לוקח מאת השוכר היהודי, נאות לו האדון והשכיר לו את בית המלון, והשוכר הראשון יצא ממנו ודר במקום אחר ללא כל פרנסה, הלך וקבל על מסיג גבולו בפני הרה"ק מזידיטשוב זי"ע, אמר לו הרה"ק: קח פתקא אחרת וכתוב עליה את הפסוק "וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר" והשלך אותה אל הבאר, עשה האיש כן, ובפעם אחת תמו המים מן הבאר, כשראו זאת ערלי הכפר באו אל אדון בית המלון וצעקו כולם פה אחד, כי כל הימים שהשוכר הראשון היה דר בבית המלון היה תמיד מים בבאר בשפע רב, ומיום שבא השוכר החדש תמו המים ואינם ואין מים לשתות העם ולכל חיתם, שוב חדלו עוברי אורח דרך הכפר ההוא,

פרפראות לחכמה

מאמרים נהמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כבתור ופרה משוקדים

ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה אחות לבן הארמי לו לאשה ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה הוא. ובמדרש ילקוט איתא אשרי איש ירא את ה' וגו' גבור בארץ יהי ורעו דור ישרים יבורך, גבור זה יצחק שעשה שעקרה תלד, וצ"ב והנראה לפרש עפ"מ שכתב הישמח משה ז"ע בפרשתו לפרש הפסוק הנ"ל, דלכאורה יקשה למה התפלל יצחק על הבנים הא אחו"ל רוב בנים דומין אחר אחי האם, א"כ טוב שלא יהי לו בנים, משיהיה לו וידמו ללבן הארמי, אמנם כתב באבן שואב הדיינו דוקא כשהלידה הוא טבעית או רוב בנים דומין אחר אחי האם, וזש"א ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' אחות לבן, ואפ"ה ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, ואי תיקשי היאך התפלל, הא הקדים שהיתה אחות רשע ורוב בנים דומין אחר אחי האם, לזה אמר "כי עקרה הוא" וא"כ הלידה היא ניסית ושוב אין רוב בנים דומין אחר אחי האם, ודפח"ת. וזש"א הילקט גבור זה יצחק שעשה שעקרה תלד, לכן דור ישרים יבורך כי לא ילכו הבנים אחר אחי האם כיון שהלידה הי' עפ"י נס.

☆☆☆

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו'. ופירש"י ז"ל לא ידעתי ענין רציצה אלא בשעה שעוברת בביהכ"ז יעקב מפרנס ליצאת וכו', ד"א שהיו מריבים בנחלת ב' עולמות ותאמר אם כן למה זה אנכי מתאוה ומתפלל על ההריון וצ"ב. ונל"פ בדרך דרוש עפ"י"מ דא"י בגמ' (פנח"ד פ"א) שאל אנטונינוס את רבי מאימתי יצאה ניתן באדם משמע יצירה או משעת יצאה א"ל משעת יצאה שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו משננער ליצאת, ומקשה המהרש"א דהכא בפרשתו משמע שהיצה"ד ניתן במעי אמו כמ"ש רש"י בשעה שעוברת על פתח ע"ז וכו', וי"ל הענין בביאור פלוגת רבי ואנטונינוס עפ"י"מ דא"י במדרש עה"פ (בראשית ב') וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, דכתיב וייצר בשני יודין שני יצרים יצר הרע וייצר הטוב, דבר אחר ב' יצירות לעוה"ז ולעוה"ב, והנה אי וייצר קאי אב' יצרים צריך לומר משעת יצירה כבר חי היצר הרע, משא"כ אי וייצר קאי על ב' עולמות א"כ י"ל דיצה"ד ניתן בשעת יצירה, רק בגמ' דרשינן וייצר דו פרצופין ברא לאדם וחיה וא"כ י"ל דאם ברא אדם וחיה בפעם אחת דאז אשה נמי מחוייבת כפרי' ורבי' דעל שניהם נאמר ויאמר אלקים פרו ורבו, וא"כ י"ל דה"פ בקרא ויתרוצצו הבנים בקרבה ופרש"י לא ידעתי מה ענין רציצה אלא בשעה כו' עשו מפרנס והוכיחה רבקה מזה דיצה"ד ניתן במעי אמו וא"כ וייצר קאי על יצרים ולא מוכח דאשה חייבת כפרי' ורבי' לכן שפ"ד קאמרה אם כן למה זה אנכי למה התפללתי על בנים דהשתא י"ל דאשה אינו מצוה על פו"ד ותלך לדרוש את ה' ויאמר וגו' ב' גים ושני לאומים ממעריך יפרדו זה לרשעו וזה לתומו אבל לא במעי אמם וא"כ י"ל דוייצר קאי על דו פרצופין א"כ אשה נמי מצווה על פו"ד וזה שהתרוצצו הבנים היינו שהיו מריבים זה עם זה בנחלת ב' עולמות כמו ד"א דפי' רש"י ולכן פרש"י ב' פירושים. (פרדס דוד)

ויגדלו הנערים והיה עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים. ולי"ד דמאי הכוונה של "איש שדה" והי' די באומר איש יודע ציד, ועוד יש לדקדק קושיית המפרשים היתכן שיצחק אהב את עשו הרשע יותר מיעקב. והנראה לפרש בהקדם דברי הגמרא (ברכות ל"ה) ת"ר ואספת דגנך מה ת"ל לפי שנאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך, יכול דברים ככתבך, תלמוד לומר ואספת דגנך הנהג בהם מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל, רבי שמעון בר יוחאי אומר אפשר אדם חרש בשעת חרישה וכו' תורה מה תהא עלי, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים ומעתה יש לומר דעשו רימה את אביו בה דסבירא ל"י כרבי ישמעאל הנהג בהם מנהג דרך ארץ, ולכן רוב מעשהו בשדה להביא ציד, ולכן אהב יצחק אביו החדך של עשו דגדול הנהגה מיגיע כפו יותר מירא שמים, אבל רבקה אהבת את יעקב והיא סברא כרשב"י ואהבה את הבחי' של יעקב איש תם יושב אוהלים דמלאכתן נעשית על ידי אחרים, ומיושב הדקדוק אמאי אהב יצחק את עשו, דהכוונה שאהב את השיטה שעשו רימה אותו משום דגדול הנהגה מיגיע כפו, והנה אמרו חז"ל דהאמהות נביאות היו, לכן כשראתה רבקה את יצחק בפעם הראשונה אמרה מי זה האיש ההולך "בשדה" פי' שהולך בבחי' שדה, דהנהג בהם מנהג ד"א, כמוש"כ אצל עשו "איש שדה" וזה "לקראתנו" פי' נגדנו, דאנו כשרב"י ס"ל דתורה מה תהא עלי'.

(נפש יהונתן)

☆☆☆

ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו, ובמדרש בזמן שהקול קול יעקב נשמע בבית כנסיות ובבתי מדרשות אין הידים ידי עשו שולטות בכס, וידוע תמיהת המפרשים היכן מרומז דבר זה בפסוק כי מפשיטות לשון הכתוב משמע שאפילו כשהקול קול יעקב גם אז והידים ידי עשו שהרי לא נאמר ואין הידים ידי עשו, וי"ל שדבריהם ז"ל נרמזו בתיבת הקול שנכתב חסר ונקרא הקל, כלומר אם תהא מורגשת הקלה וחסרון בקול יעקב אזי תשלוט ח"ו הידים ידי עשו אולם כשיהיה קול יעקב מלא כדבעי, אז אין ידי עשו שולטות.

☆☆☆

וישלח יצחק את יעקב וגו' אל לבן וגו' אחי רבקה אם יעקב ועשו. ופרש"י איני יודע מה מלמדנו. והקשו המפרשים דאם רש"י אינו יודע למה לו להודיע זאת לכל באי עולם, וי"ל שרש"י בא לתרץ לנו מה משמיענו הפסוק שרבקה היתה אם יעקב ועשו ואלא כך אמר לו יצחק ליעקב אני שולחך אל לבן דרך אחי רבקה, ואתה בני השמר ממנו לפי שאיני יודע מה טיבו אם רשע או צדיק והטעם שאיני יודע זאת כי אין לי מאחורתי אלא שני בנים יעקב ועשו אחד רשע ואחד צדיק, וא"כ אע"פ שאחו"ל שרוב בנים דומים לאחי האם אך בשני בנים לא שייך רוב, וזהו שאמר רש"י "איני יודע מה" כלומר מה טיבו ומה מעשיו זה "מלמדנו" הכתוב באמרו אם יעקב ועשו.

עניינים נפלאים, בסוגיות ובפולאים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

דרשת והקרת

בענין קיום אברהם אבינו אפי' עירובי תבשילין

כיון דלפי דברי הרמב"ן נמצא דיו"ט קדושתו קדושת עולם שאין הנשמה יתירה נאבדת, משא"כ בשבת שהנשמה יתירה מסתלקת במוצאי שבת א"כ לפי"ד המשנה בנוזיר משמע דקדושה קלה שקדושתה קדושת עולם חמיר טפי מקדושה חמורה שאין קדושת עולם, א"כ מובן שפיר שאין יו"ט מכין לשבת כי חמירא טפי.

אמנם הא נחיא שפיר דווקא לדין שבת הקב"ה מקדשו ויו"ט מתקדש עפ"י ב"ד וכד' הרמב"ן, אבל לאברהם אבינו שעוד לא הי' צווי של שבת, והוא קיבל קדושת שבת על עצמו, נמצא שלפי הסברו של הרמב"ן גם קדושת שבת הי' קדושה עולמית, וא"כ לגבי אברהם הדרא קושייא לדוכתא אמאי אין יו"ט מכין לשבת, הרי מעתה אי אפשר לתרץ שיו"ט קדושת עולם ושבת לא, דהרי לגבי אברהם כפי החשבון גם שבת הי' קדושת עולם, וא"כ הי' מותר לו להכין ולא הי' צריך לעירוב תבשילין, וזו הרבותא שאע"פ שאצלו לא הוצרך עירוב תבשילין, מ"מ כיון שחכמים תיקנו עירובי תבשילין קיים גם מצווה זו ודבריו נכוחים למכין.

ובספר בן יהודיע ביאר בדרך הלצה בהקדם מה שכתוב "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם" היינו דהרי איפסקא הילכתא שאין להניח בשר וחלב על שולחן אחד אע"פ שקודם אוכל החלב ואח"כ יקנה פיו וירחצנו ואח"כ יאכל הבשר, מ"מ אסור כיון דחיישי' שמא יאכלנו יחדיו, אבל אם יש אחד שהוא שומר אותו מותר להניחם על שולחן אחד, וא"כ מובן שכיון שאברהם נתן לפניהם חמאה וחלב ובשר יחדיו, ע"כ הוצרך לעמוד עליהם לשומרם שלא יאכלו בשר וחלב יחדיו, וזו פי' הגמ' קיים אע"ה אפי' עירובי תבשילין" פי' שגם חשש ושמר שלא יערבו התבשילין דהיינו בשר וחלב עכ"ד.

ודומה לזה מובא בשו"ת חת"ס חיו"ד (ס"ע א) חידוש יפה (שחידש בקטנותו ואמרו לרבו הגאון ר' נתן אדלער ז"ע וישירו הדברים בעיניו) על הקושיא הנ"ל שמצא בתוס' על החומש שכתבו אהא דאחז"ל קיים אברהם אפי' עירובי תבשילין שפירושו שהי' נזהר מלערב תבשילי חלב בתבשילי בשר, וכן הי' נזהר שיאכלו קודם חלב ואח"כ בשר, דהרי כתיב חמאה וחלב והדר בן הבקר ולא להיפוך, עיי"ש.

והוסיף החת"ס דלפי"ז יש לפרש מה הרבותא שהגמ' רצה במאמר זו שקיים אפי' ע"ת, דלכאורה הרי בן נח מצווה על אבר מן החי ואסור לאכלו, וממילא נאסר עליהם גם חלב, עד שניתנה תורה ונתחדש היתר לחלב ואז כבר גם בן נח מותר, משום דמי איכא מידי דבן נח אסור וישראל מותר, אבל קודם מתן תורה הי' אסור לבן נח חלב משום אבר מן החי, וכן איתא בברתי ופלת.

בפרשתן (תולדות כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי, ומפסוק זה דרשו חז"ל (יומא כה) קיים אברהם אבינו כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין.

וידועה התמיהה על ד' הגמ' דאמאי נקט מצוה זו ואיך ילפי' מקרא דלעיל ובשו"ת בית אפרים (בהקדמה לחו"ד) מביא בשם הגר"א מווילנא שהגיה עירובי תחומין, וטעות סופר הוא שהי' כתוב בראשי תיבות ע"ת וטעו המדפיסים וכתבו עירובי תבשילין, אבל האמת היא עירובי תחומין, ומעתה אתי שפיר דמרומו בקרא עקב אשר שמע בקולי שאדם דש בעקביו ומרמוז בזה מצוות תחומין, וכן מובא בבית דוד מהטו"ז וכן איתא בהגהות מהרי"ץ חיות על יומא (ס).

אבל האמת ניתן להאמר דכפי הנראה יש בזה מדרשים חלוקים שמדרש בראשית רבה (פר' י"א ס"ז) משמע בהגהות ידי משה שלא קיים עירובי תחומין אלא עירובי תבשילין, ובמדרשים במק"א איתא דקיים עירובי תחומין, ובבראשית רבה (פר' ס"ד ס"ד) איתא שאפי' עירובי חצירות הי' אברהם יודע. אבל הקושיא במקומה עומדת מה רבותא נקט בזה שקיים עירובי תבשילין, יותר משאר מצוות דרבנן ולמה נקט דווקא זו.

ומתאמרא משמ"י דהגאון בעל אבני נור ז"ל חשבון נפלא מאוד לתרץ קו' הנ"ל דלכא' תיקשי אמאי אסור לבשל מיו"ט לשבת הרי יו"ט הוי קדושה קלה יותר מקדושת שבת כידוע, אלא דאפ"ל עפ"ד הרמב"ן בפסחים (דף קב: ד"ה רמ) שמביא קושיית התוס' שהק' אמאי במוצאי יו"ט לא תיקנו בשמים, ואי נימא דביו"ט ליכא נשמה יתירה א"כ ביו"ט שחל להיות במוצ"ש אמאי לא מברכין בשמים.

והרמב"ן תי' דבעצם גם ביו"ט איכא נשמה יתירה, רק במוצאי שבת כיון דשבת קביעא וקיימא, וע"כ כיון דאמר' כיוון ששבת ווי אבדה נפש וע"כ במוצ"ש נעלם הנשמה יתירה וע"כ צריכין לבשמים, משא"כ במוצאי יו"ט הנשמה יתירה אינה נעלמת ונשארת חקוק בנשמת האדם לעולמים, כי קדושה שהי' נותן על זמן או בכלות הזמן נעלם הקדושה ע"כ בשבת שהקב"ה מקדש השבת ע"כ במוצ"ש נעלם הנשמה יתירה, משא"כ ביו"ט שבי"ד מקדשין אותו ובידי ישראל הוא לכן נשאר הקדושה ואתי שפיר דבמוצאי יו"ט לא תיקנו בשמים כי אין הנפש יתירה נאבד, ובמוצאי שבת שחל בו ביו"ט ג"כ אין מברכין על בשמים, כי גם ביו"ט יש נשמה יתירה עכ"ד.

והנה בנוזיר (פרק ז' מ"א) איתא במתני' כהן ונוזיר שמצאו מת מצווה, הנוזיר יטמא את עצמו שאין קדושתו קדושת עולם משא"כ כהן קדושתו קדושת עולם, ואף שקדושת נזיר חמורה יותר מקדושת כהן אע"כ כיון דכהן קדושתו קדושת עולם ע"כ לא יטמא כי חמיר טפי עיי"ש. וא"כ אתי שפיר אמאי אין יו"ט מכין לשבת דאף שיו"ט קיל טפי קדושתו מקדושת שבת, מ"מ

ובדברי יואל עה"ת בפרשתן מביא תי' בדרך חדודא דגמ' עמד בזה למה נקט דייקא מצווה זו, הרי הול"ל שקידש שם שמים ברבים ופירסם אלוקותו ית' בעולם שהיא רבותא שפי, ותירץ בהקדם מה שקשה לכאן' האיך עשה אאע"ה עירובי תבשילין הרי היתירא דגמ' הוא משום דאמר' הואיל ואי מיקלעי אורחים חזי ליה הכי נמי מותר לבשל, ולכאן' באאע"ה לא שייך האי הואיל דממנ"פ איזה אורחים היו יכולין לבוא אי עכו"ם הרי דרשי' לבם ולא לנכרים ואסור, ואי גרים שגייר והנפש שעשו בחרן הרי היו סמוכין על שולחנו כדמובא במדרש, ולא שייך לומר שיבואו אורחים. אלא על כרחך צ"ל דאמר' הואיל ואי יתגיירו האורחים חזי להו השתא נמי חזי להו אמנם תקשי דהוי כתיב הואיל דהיינו שיתירו לו לבשל הואיל ואי מיקלעי אורחים (עכ"ל) והואיל ואי יתגיירו חזי ליה, השתא נמי חזי להו, והרי מסקנת הגמ' (פסחים מו) דתרי הואיל לא אמרי'. אלא דאפ"ל דכיון דכל אלו שנתארחו בביתו של אאע"ה הושפעו מהוד קדושתו ונתקרבו לאמונתו ית' ולא יצאו מפתח ביתו עד שאמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו כדאיאתא במדרש, וא"כ לא צריכנא כי אם לחד הואיל דהיינו הואיל ואי מיקלעי אורחים חזי להו, דאי מיקלעי בוודאי חזי להו כי מובטח שיתגיירו, וא"כ שפיר קיים עירובי תבשילין כהלכה, ומיושב שפיר שדייקא במצווה זו טובה גניז בגווייה וכל מעשי תקפו ופרשת גדולת אברהם בפירסום אלוקותו ית' בעולם מונח דייקא בקיום מצוות עירובי תבשילין.

וא"כ מזה שאברהם נתן להאורחים חלב שמע מינה, שכ"כ נתעצם בשמירת התורה מקודם שניתנה עד שיצא מכלל בן נח אפי' להקל והי' לו דין ישראל ולא הוא לבד אלא גם האורחים, ומשו"ה הי' יכול להאכילם חלב. אבל לכאור' אפ"ל דאין שום ראייה מזה שהאכילם חלב שנתעצם בשמירת התורה ויצא מדין בן נח והי' לו דין ישראל, דאפ"ל שהי' חלב של בהמה שחוטא וליכא שום איסור של אבר מן החי, אבל אפשר דאה"נ חלב של בהמה חיה לא האכיל ולא אכל, א"כ אין שום ראי' שיצא מדין ב"נ. אלא דאפ"ל דע"כ הדגיש הגמ' ראייה מוצקת כחלמיש שמוזה שקיים עירובי תבשילין וכפירוש התוס' המובא שלא עירב להאורחים בשר וחלב, מזה ראי' שהי' חלב של בהמה חי' ולא של שחוטא, כי חלב של בהמה שחוטא לא אסור משום בשר וחלב דאורייתא, ואין להקפיד לאכול חלב אחר בשר כדמשמע בטו"ז (ס' צ' ס"ק י"ב) א"כ מזה שאברהם שמר והי' נזהר שלא יאכלו חלב אחר בשר אלא להיפוך ראי' ברורה שהי' חלב של בהמה חיה, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא האיך האכיל חלב הרי אסור משום אבן מן החי, ומעתה אי אפשר לתרץ שהי' של בהמה שחוטא כי רואין שהי' נזהר ע"ז משום בשר וחלב אלא על כרחך צ"ל שכ"כ נתעצם אברהם בשמירת התורה שיצא מכלל ב"נ והי' לו דין ישראל, וחידוש זה חידש לנו חז"ל באמרם קיים אע"ה עירובי תבשילין שבוה אנו מוצאין גדלותו בשמירת התורה.

מתוך דברות קודש חוצבים מלהבות אש

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במועמד רבתי סיום מס' ביצה בביהמ"ד הגדול דקהל יטב לב דסאטמאר וויליאמסבורג - ב' תולדות תשס"ט

ווען משיח וועט קומען וועט ער פרעגן אידישע קינדער, ווי אזוי האט מען אויסגעהאלטן אין דעם ביטערן גלות?, וועט מען ווייזן דאס בלעטעלע גמרא, דאס האט אונז געגעבן חיות אין גלות!, דאס האט אונז דערהאלטן אין אלע שווערע זמנים!, און דאס האט אונז דערהאלטן אין די גוטע זמנים מען זאל חלילה נישט אויסגעמישט ווערן צווישן די גוים. נאר א בלאט גמרא!, נאר די הייליגע תורה!, דאס איז אונזער גאראנטי!.

(עיין איכ"ר פ"ג ס"ז)

הצטרף לא' משיעורי התורה המתקיימת בבית מדרשינו מדי ערב

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים זכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, להנג צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על טהרת הקודש

פרשת תולדות

מו"ה יושע דוב שווארטץ הי"ו
המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה ישראל העניך שעהר הי"ו
המלמדים: הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א והר"ר עזרא בנעט שליט"א

מו"ה משה חיים פריעדמאן הי"ו
המלמדים: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א והר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

מו"ה חיים אלעזר ווער צבערגער הי"ו
המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה החפץ בעילום שמו הי"ו
המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה חיים יחזקאל הערשקאוויטש הי"ו
המלמדים: הר"ר יעקב מאיר ראזענבערג שליט"א והר"ר דוד שלמה וואנהאצקער שליט"א

מו"ה אשר זעליג היילל בלייך הי"ו
המלמד: הר"ר שמעון יואל בראך שליט"א

מו"ה שאול לייב זאלדאן הי"ו
המלמדים: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

מו"ה חנני סופר הי"ו
המלמד: הר"ר יואל כף שליט"א

מו"ה ליפא פריעדמאן הי"ו
המלמד: הר"ר משה ראטה שליט"א

מו"ה ליפא דרעזנער הי"ו
המלמד: הר"ר אהרן ווייס הי"ו שליט"א

מו"ה איתמר אליעזר זאב מייזליש הי"ו
המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

מו"ה ציון סאאל הי"ו
המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה בעריש מויזקאפף הי"ו
המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

הרה"ג ר' דוד יצחק ווער צבערגער שליט"א
המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה יואל פריעדמאן הי"ו
המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברון שליט"א

מו"ה ברוך סימאן הי"ו
המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהו". (תנינה ג.)

מפעל החזקת מלמד
שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים,
עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

חוקים להורותם

הלכות ברכות (י"ה)

גערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

• ואם נזכר אחר שכבר אמר תיבה אחת מנוסח הברכה כגון המוציא או בורא - אם יש לפניו דבר שברכתו ג"כ מתחיל בתיבה זו כגון שהתחיל לומר בורא ורצה לומר בורא פרי הגפן ויש לפניו מזונות יוכל לומר בורא מיני מזונות.

ואם אין לפניו מין אחר שברכתו מתחיל בתיבה שהתחיל - יאמר שום שום כבוד מלכותו לעולם ועד (ספר ברכת הבית שער י"ט סעי' כ"ו).

שינוי הנוסח בברכת המצות - וכן כשהתחיל בברכה על דבר מצוה ונזכר שאינו צריך לברך וכדומה - יכול לסיים הברכה על דבר אחר (כ"כ במשנ"ב סי' ח' ס"ק מ"א).

שינוי להתחילה באמצע ברכה

לכתחלה לא ישנה אדם באמצע ברכה לסיים במין אחר שכוון בתחילת הברכה, כגון אם היה בדעתו לאכול פרי שברכתו העץ והתחיל ברכתו אדעתא דהכי לברך בורא פרי העץ, ובאמצע הברכה נמלך וברצונו לאכול מין אדמה ולסיים הברכה בורא פרי אדמה - אין לעשות כן אלא לסיים בפרי העץ ויאכל הפרי שחשב בתחילה (ח"א שם, והטעם כיון שצריך לחשוש לשיטת הרמב"ם ה"ל).

ואף אם ברצונו לשנות הברכה מחמת איזה סיבה כגון בהבדלה שצריך לברך ב' ברכות בורא מיני בשמים ובורא מאורי האש, וטעה והתחיל הברכה על דעת לברך מאורי האש ונזכר שראוי להקדים על הבשמים - אל ישנה הברכה לברכת בשמים, אלא יסיים מאורי האש ויברך אח"כ על הבשמים (ח"א שם, דמוטב לשנות הסדר ולסיים כפי הנוסח שהיה כוונתו בעת הזכרת השם).

וכן בברכת השחר אם בשעה שהתחיל בברכת מתיר אסורים היתה כוונתו לברך זוקף כפופים - יסיים זוקף כפופים, אע"ג שאז לא יוכל לברך מתיר אסורים (כדפסק המחבר בס' מ"ו סעי' ה' דאם קדם ויברך זוקף כפופים לא יברך שוב מתיר אסורים כיון שכבר נתן הודאה ע"ז שזוקף לגמרי הרי כבר כלל בזה הודאה דמתיר אסורים, ח"א ומובא במשנ"ב סי' מ"ו ס"ק כ').

קודם שמברכים צריכים לידע איזה ברכה רוצים לברך, שבשעה שמזכירים את השם ידעו מה שיסיימו (קיצור שר"ע סי' ו' סעי' א', ח"א כלל ה' ס"ק י"ד).

טעות בכונה בתחילת הברכה

היה לפניו מאלו התחיל לברך עליו ובתחילת הברכה טעה וחסב לברך ברכה אחרת שאינה שייכת לאותו מאכל, ורק כשעמד לסיים הברכה נזכר ואמר כראוי, כגון שלקח כוס מים וסבר שהוא יין ופתח הברכה על דעת לומר בורא פרי הגפן ונזכר שהוא מים וסיים שהכל - יצא (שר"ע סי' ר"ט סעי' א', דדן זה הוא איבעיא בגמ' ולא איפשטא וספק דרבנן להקל).

שינוי הנוסח באמצע הברכה

התחיל לברך ולאחר הזכרת השם נזכר שאינו צריך לברך, כגון שנזכר שכבר בירך על מאכל זה, או שראה שאין לפניו מאכל זה או שאינו ראוי לאכילה וכדו' - תלוי דינו במקום שנזכר:

• אם נזכר תיקף לאחר שאמר ברוך אתה ה' - יסיים למדינו חוקיק (ח"א בוטשאטש (שם), ולא יסיים בברכה אחרת שלא היה דעתו עליו מתחילה בכדי לחוש לשיטת הרמב"ם (המובא בשו"ע שם) הסובר דלא יצא בזה דס"ל דאזלינן בתר הכוונה בעת אמרו שם ומלכות שהם עיקר הברכה ואם לא נתכוון אז למין שרוצה לאכול לא יצא, ואף דלהרמב"ם אפשר דגם הסיוס דלמדינו חוקיק לא יועיל דלא פתח אדעתא דהכי, עכ"פ ינצל מחשש נהנה מהעוה"ז בלא ברכה).

• ואם נזכר אחרי שאמר "אלוקינו" אם יש לפניו מאכל אחר וכדו' טוב לסיים עליו הברכה כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, כגון שלקח פרי והתחיל לברך ונזכר שכבר בירך העץ ויש לפניו משקה יסיים בברכת שהכל וישתה (שם), ונכון לעשות כן בכדי שלא תהא ברכתו לבטלה, ולסיים למדינו חוקיק אי אפשר דאין נוסח זה בפסוק, וכן מובא במשנ"ב סי' ח' ס"ק מ"א בשם ס' הלק"ט דמי שלקח טלית להתעטף בו ובאמצע הברכה לקהוהו ממנו יסיים הברכה על התפילין).

ואם אין לפניו מאכל אחר - יאמר ברוך שום כבוד מלכותו לעולם ועד.

לעילוי נשמת הרה"ח ר' ישראל טרעגער ז"ל

ב"ר יעקב ארי' הכהן ז"ל

גלב"ע כ"א השון תשס"ט לפ"ק

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא הצדיקא

הגה"ק רבי שלום שכנא בן הגה"ק רבי יוסף זי"ע מלובלין
יומא דהילולא א' כסלו (שי"ט)

ונשא על שכמו את עול הרבנות בעוז, בשנת ש"ב קיבל
תוקף מטעם בית המלכות, להיות שורר על הגלילות ועל
דבר ישק על פיו, ותיקן תקנות לטובת היהדות ואחב"י.

פוסק הדור

מלבד המוני התלמידים שבאו אליו לחסות בצל קדשו
וללמוד תורה בישיבתו, גם פנו אליו מכל עבר גם בעיני
הלכה למעשה, גדולי התורה חילקו לו כבוד רבו וכינהו
בשם רבן של כל בני הגולה, עיין מה שכתב עליו גדול
תלמידיו פוסק דור האחרון ה"ה רבינו הרמ"א בשו"ת הרמ"א
(סי' מה) וז"ל: "כי איככה אפצה פה וארים ראש, לחרוש
ולדרוש, לפסוק על מעשה הבא לפנינו בעוד מורי ורבי קיים
הוא ובית דינו, הוא גולת הכותרת, עטרת תפארת, גחלת
הנשאת, נר ישראל ואורו יזהיר כזוהר השמים יעופף זרחת,
ושמן משחת קודש מעשה מרקחת, הוא אשר נודע בשערים,
ראש הגבורים, הגאון מהר"ר שכנא ש"ן [שיחיה נצח]."

ענותותיה

נוסף על גדולתו בתורה הצטיין בקדושתו ובפרישותו,
והי' עניו גדול מאד, עד שענותותיה גרמה שלא נשאר זכר
מתורתו, ומחידושו ופסקיו הרבים, יען כי רוב שפלותו לא
רצה להעלותו עלי ספר כדי שלא יסמכו עליו לדורות, ולא
נעתר בכך אף להפצרת בנו וגדולי התלמידים כמו שכתב בנו
הגאון הגדול ר' ישראל (הובא בשו"ת הרמ"א סימן כה) וז"ל: וכן
קבלתי הלכה למעשה מאדוני מורי אבי הגאון רבן ומאורן
של כל בני הגולה מהר"ר שלום המכונה שכנא זקצ"ל ה"ה
הכ"מ אשר העמיד תלמידים הרבה מסוף העולם ועד סופו
מפיו חיים ומימי שותים. וחי נפשי עולמים דזמנין סניאין
בקשתי עם הרבה לומדים ממנו שיעשה פוסק ותשובתו
היתה מחמת רוב חסידותו וענותותו אשר היה עניו יותר
מכל האדם אשר על פני האדמה. ואמר יודע אני דשוב לא
יפסקו כ"א כאשר אכתוב מטעם דהלכה כבתרא, ואין רצוני
שיסמכו העולם עלי, ר"ל כגון היכא דאיכא פלוגתא ביני
רבוותא והוא יכריע או לפעמים יחלוק ואין לדיין כי אם מה
שעיניו רואות, לכן יעשה כל אחד כפי הוראת שעה כאשר
עם לבבו. ומה"ט לא עשה נמי רבו הגאון מהר"ף (ר' יעקב
פולאק, הכ"ג) שום ספר גם שום תשובה ששלחו למרחוק לא
העתיקו בביתם אלו הגאונים מה"ט אף כי היה נחשב
בעיניהם כיהורא, עכ"ל.

זבא השמש

ביום ו' עש"א א' כסלו שנת ש"ט לפ"ק נסתלק לגוני
מרומים, וגופו הטהור הוטמן בעיר לובלין, ושם מנוח"כ עד

מתולדותיו

הגה"ק רבי שלום שכנא מלובלין זי"ע נולד לאביו רבי
יוסף בן רבי יצחק בן הגאון רבי שלום מווינער-נוישטאט
זצ"ל הידוע בשם מהר"ש מנוישטאט, גדול חכמי עסטרייך
בדורו, ורבן של גדולי הפוסקים כמהר"ל ועוד, אשר רוב
מנהגי אשכנז קיבל מהר"ל ממנו, בשנת רס"ח כשהי' אז
ילד רך בשנים נפטר עליו אביו שהי' מבורך בתורה וגדולה
במקום אחד והי' נמנה בין נגידי פולין, והותיר לו נכסים
רבים, אשר בגלל כן הי' יכול לישוב באהלה של תורה כל ימי
חיו, ואכן כן עשה מנעוריו כבר גלה למקום תורה, תחילה
למד בעיר פוזנא, ולאחר מכן למד אצל הגאון "בעל
החילוקים" (נקרא כן ע"ש דרך לימודו, דרך הפלפל והחילוק) ה"ה
הגאון ר' יעקב פולאק זצ"ל, אשר הוא הי' רבו המובהק,
בישיבה זו למה ביחד עם המהר"ם פאדובא זצ"ל, שנים
רבות למד בישיבה זו והתפרסם כאחד מהחריפים הגדולים
שעמדו להם לישראל.

נשיאותו

לימים קבע ישיבתו בעיר מולדתו לובלין, ויסד ישיבה
ע"ד רבו "בעל החילוקים", ותוך זמן קצר נאספו אליו
תלמידים רבים ליצוק מים על ידיו ולקבל תורה מפיו, מהם
אשר נודעו לימים כגדולי הדור 'וכל רבותינו ושאר גדולי
הדור היו כולם תלמידי הגרש"ש ז"ל' (לשון שו"ת משאת בנימין
סי' סו), ועל ראשם הי' תלמידו הגדול רבינו משה איסרליש -
הרמ"א זצ"ל, שלימים הי' גם לחתנו (ביו"ד), וכך אכן מתארו
בחיבורו "דרכי משה" (י"ד סי' קי) 'הגאון מורי חמי'. אך
לדאבון לב נקטפה הצדקת בדמי ימיה בחיי אביה, בהיותה
בת עשרים שנה, ובעלה הק' הרמ"א בהספידו קרא עליה
"בת מלך" וז"ל הגאון רבי אברהם הכהן ראפפורט זצ"ל
אבד"ק אהסלוב בחיבורו "ירח האיתנים" (פ' כי תצא): "...
שאמר הגאון רמ"א בהספד על אשתו, בת הרב הגאון החסיד
האלקי מהור"ר שכנא אב"ד דק"ק לובלין על פסוק 'פקדו נא
את הארורה הזאת וקבורה כי בת מלך היא' (מלכים ב' ט דה),
על פי דאיתא בשביל שקילל הקב"ה לאדמה, בשביל אדם
הראשון שאכל מעץ הדעת, ואמר 'ארורה האדמה בעבורך'
והיא לא חטאה, על כן להפיס דעתה, נתן לה הקב"ה שבני
מלכים ובנות מלכים יקברו בה, וזהו שאמר: 'פקדו נא את
הארורה הזאת, פירוש דקאי על האדמה הארורה מאת
הקב"ה, היינו שיפקדו את האדמה במה שיקברו בה את הבת
מלך, וז"ש: 'וקבורה כי בת מלך היא', מאן מלכי רבנן, עכ"ל,
בשנת ר"פ נתמנה לכהן פאר גם כרב ואב"ד דק"ק לובלין,

היום הזה, וזה אשר נחרט על מצבת קבורתו: "האבן הזאת אשר שמתי מצבה, והיה בית מלון לאיש אלקים קדוש ונורא, אשר הרביץ בישראל תורה, יותר מכל אשר היה לפניו בדרי בתרא, והחזיר ליושנה עטרה, והעמיד תלמידים הרבה עד שכל דרי ארעא מפיו חיין ומימיו שותים בתדירא, הלא היה עטרת תפארת ראשי אלפי ישראל, ה"ה מופת הדור והדרו, ראש גולת אריאל, מאורן ורבן אב"ד ישראל, גאון הגאונים מוהר"ר שלום המכונה שכנא בר' יוסף צוק"ל ה"ה חסיד והעניו אשר נאסף אל עמיו ביום ו' ר"ח כסלו שי"ט לאלף השישי ליצירה".

בנו הגאון הגדול ר' ישראל מילא את מקומו כראש הישיבה והאריך ימים אחר אביו ארבעים שנה מיום ליום ונפטר ביום שנפטר אביו א' כסלו שנ"ט לפ"ק, ר' ישראל הי' מגדולי חכמי דורו ובא בכתובים ופולפולים עם גיסו רבינו הרמ"א ז"ע ורבים מגאוני דורו, וחבר הגהות על המרדכי.

מספד תמרו"ם

עיין מה שכתב הגאון המלבי"ם בספרו "ארץ חמדה" חלק הספדים, בהספד על הגאון "שאגת אריה" זצ"ל, וז"ל: שמעתי אומרים בשם הגאון מוהרמ"א ז"ל, כי נח נפשיה של חמיו הגאון אור ישראל מוהר"ש ז"ל פתח להאי פרשתא מהכא, כתיב 'וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ', ופי' הוא הענין כן, דחטא הוא לשון חסרון כמאמר בת שבע לדה"ע, 'והיה כשכב אדוני המלך והייתי אני ובני שלמה חטאים', ופרש"י אני ובני שלמה חסרים מן הגדולה (עיין מלכים א א), א"כ הפי' וכי יהיה באיש חטא משפט מות שיהיה נחסר מאיש זה משפט מות, שהוא צדיק גמור, ואעפ"כ והומת, ותקשה בעיניך הלא אין מיתה בלא חטא, ומתרץ ותלית אותו על עץ, עץ הדעת שאכלו ממנו אדם וחיה ונגזר על העולם מיתה ע"כ ודפ"ח, עכ"ל, וכה מקונן עליו בנו הנ"ל בתשובה הנ"ל וז"ל: להיות שבעו"ה ביום בוא דבריך נטרפה השעה ונשבה ארון הקודש ונתבקש בישיבה של מעלה, מאור הגולה, רוח אפינו משיח ה' רב הרבנים גאון הגאונים נשיא ישראל (ה"ה אדוני מ"א) הנקרא בשם קדשו מוהר"ר שלום המכונה שכנא זקצ"ל ה"ה הכ"מ אשר עליו היה נאמר צדק צדק תרדוף לקיים מה שנאמר בקש שלום ורדפהו לשכנו תדרשו ובאת שמה. ועתה בעו"ה נפשי עגומה. ושפתי אטומה. ואין בידי להשיב מה. כי נתפרדה החבילה. ואין דעתי צלולה. כי נפלה עטרת הגולה. על זאת נפשי עצובה. דאבה כאבה, ואני אנה אני בא. על כל זאת שלא להשיב (פניך) היקרים ריקם אדון (לפניך) בקרקע מן הבא בידי בהיות דברא כרעא דאבוה הוא, וזכרתי מאמרם ז"ל כל שאינו מניח בן כו', עיין שם בפרק יש נוחלין (דף קס"ה). והנה דרש ר' פנחס מאי דכתיב והדר שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא מפני מה כו' יואב שלא הניח בן נאמר בו מיתה כו' והכתיב מבני יואב עובדיה בן יחיאל אלא דוד שהניח בן כמותו נאמר בו שכיבה וכו'. וק"ק למה התחיל בשינויא בתרא בדוד ובשינוי קמא ביואב (אולי דנוסחא אחרת מזדמנה לו). אלא בא ללמדנו דלא הדר ביה מכל וכל אלא גבי דוד אבל גבי יואב אע"ג דה"ל בן כיון דלא

היה כמותו מעלה עליו הכתוב כאלו אין לו בן לענין ההוא דיש נוחלין שהבאתי לעיל דפשע דה"ל ללמדו ולהדריכו. לכן אני מחוייב להשלים לגול מעליו חרפה זו ושיצדק עליו למימר שכב עם אבותיו, ע"כ נכנסתי לדברים להבין מה טוב... כה עתירת אוהב ישראל בן לאדוני מורי אבי הגאון מוהר"ר שלום המכונה שכנא זצ"ל ה"ה, המתאבל על גולת הכותרת, עטרת תפארת, ראשי אלפי ישראל שהושלך בעו"ה ארץ, בראש חדש כסלו שי"ט הכ"מ.

גדולים צדיקים במיתתן

ידוע שהיה דרכו של הרבי מלובלין לשלוח להתפלל על קברו של הרה"ק רבי שלום שכנא מלובלין על כל צרה שלא תבא, וגם בר"ח ושאר יומא דפגרא שלח על קברו, ואכן, מכל המצבות של גדולי לובלין לדורותיהם נשארה עומדת על עמדה בשלימותה מצבתו של הרבי ר' שכנא. ויוסופר שאחר פטירתו של הרה"ק החווה מלובלין ז"ע

לקח הרה"ק מראפשיץ מרא וחצינא והפשיל בגדיו והלך לטפל בקבורת רבו, הרב דמתא שהי' מן המתנגדים ציזה לגבאי ה"חברה קדישא" לבלי לתת מקום מכובד להרבי מלובלין, והרה"ק מראפשיץ עשה יד אחת עם הקברנים שכשילכו לחפש מקום קבורה וירמוזו להם שיתחילו לחפור, אז יתחילו תיכף במלאכתם, ושילם להם עבור זה, והלך ר"נ עם הגבאי לחפש איזה מקום והי' אז באישון לילה והלכו אנה ואנה בכל מקום אמר ר"נ מה נפקא מינה איזה מקום שתתנו לי יהי' איזה שיהי', כשבאו למקום אחד והרה"ק מראפשיץ הרגיש שהמקום חשוב מאד אמר להגבאי לדידי לא אכפת אפילו מקום זה, ותיכף התחילו הקברנים לחפור את החלקה, והגבאי התבונן וראה שהמקום מכובד ביותר סמוך להגאון ר' שכנא מלובלין זצ"ל, והתחיל לצעוק כי את המקום הזה לא יוכל לתת בשום אופן, ועוד הם מדברים והקבר כבר נחפר ונגמר, והביאו את הדבר לפני הרב אמר מאחר שכבר נחפר הקבר אסור לשנות ונקבר שם, ואמר הרה"ק מראפשיץ שבחר במקום הזה, ששמע מרבו שכל הגדולים והקדושים ששוכנים שם הם כבר בארה"ק רק ר' שכנא נשאר בלובלין בכדי להגין על העיר.

ובשש"ק (ח"ה דף מז.) כתב ששמע הטעם לזה כי המנהג שמה בעת קבורת הרב אומרים החברה קדושה שמסלקין אותו מהרבנות, ומבאלין את כתב הרבנות, ואצל הרבי ר' שכנא שכחו מלבטל הכתב רבנות, ועל כן הוא עדיין רב בלובלין.

ומסופר שבזמן שיהן הגה"ק רבי לייבל'ע אייגר ז"ע בלובלין פרצה שם פעם שריפה גדולה סמוך לבית הגה"ק, והשריפה נתגברה עד שהיה חשש גדול שיתפשט על בנין של הגה"ק ובאו אנשים לשאול מה לעשות להשריפה אשר אין באפשרות לכבות אותה, וחלילה הכל בסכנה, אז ציזה הגה"ק לילך להקבר של הרבי ר' שכנא ז"ל ולאמר על קברו שהוא הבטיח להיות מגין על לובלין, והלכו מנין לשם, ותשקע האש והשריפה נעצרה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עולת החודש

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנות"ק על טהרת הקודש

חודש כסלו

מו"ה ר' יוסף יאקאב הי"ו

המלמדים: הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א והר"ר עזרא בנעט שליט"א

מו"ה יצחק פאלל מאן הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א והר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

מו"ה אל"י שפיטצער הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה ישע"י גראס הי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה יואל שטיין הי"ו

המלמדים: הר"ר יעקב מאיר ראזענבערג שליט"א והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

מו"ה יואל שפיטצער הי"ו

המלמד: הר"ר שמעון יואל בראך שליט"א

מו"ה אליעזר גלאנצער הי"ו

המלמדים: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

מו"ה יחזקאל שרגא כץ הי"ו

המלמד: הר"ר משה ראטה שליט"א

מו"ה דוד אל"י קטינא הי"ו

המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

מו"ה חיים יודא לעווינגער הי"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

מו"ה אברהם יושע גראס הי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה שלום אליעזר פרענקל הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה עזריאל מאיר קאהן הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה החפץ בעילום שמו הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברון שליט"א

מו"ה שלמה זלמן שווארטץ הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מאיר דוד גאלדבערגער הי"ו

מו"ה מאיר דוד גאלדבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה חיים יודא גאלדבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

החודש הזה לכם, לכם לכל צרכיכם, עליכם ועל בניכם, וישלח ברכה ה' אלקיכם, להשפיע מעין הברכה כפעולתכם, הון ואושר בביתכם, תענוג ונחת כל ימי חייכם, ועומדת לעד צדקתכם.

מפעל החזקת מלמד
שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

חודש כסלו - הכנה לחנוכה

שבאחד השנים עוד באמצע ימי חודש אלול נענה ואמר הגאון הקדוש מצאנז זי"ע בלשון קדשו: "הבה נמהר לנרות תנוכה".
(דברי צדיקים)

חז"ל אומרים במשנה מחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא, (ביכורים א' ו) ולא אמרו עד כ"ה בכסלו, כדי לרמוז בזה ששמחת החג מאירה עד לחנוכה.
(חידושי הרי"ם)

בפסוק קל ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים וכו', הנה שם קל הוא חסד, כמ"ש חסד קל כל היום, וכששם הוי"ה מתמלא בחסדים אז ויאר לנו בא אור, וז"ש אל ה' כשמחיד קל עם הוי"ה ומתמלא חסדים אז ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח פי' כי מצינו בספרים שהכתיבה בר"ה והחתימה ביוהכ"פ וגמר הדין בהו"ר, עכ"ז אף שיוצאין הפתקין הנגזרים אין להם כח להתקיים עד חנוכה אולי יתקן האדם מה שעויות נמצא שקדושת החג נמשך עד חנוכה שאז רשות לקיים הפתקין לכך יש לו לאדם להמשיך ע"ע ולקשר קדושת החג סוכות עד חנוכה, וז"ש אסרו חג פי' קשרו החג בעבותים היינו חג הסוכות שלוקחין בו ענף עץ עבו"ת וקושרים הד' מינים בעבותים ולכן נקרא חג הסוכות חג בעבותים, תקשרו הקדושה מהחג הזה עד קרנות המזבח הוא חנוכה שאז היה חנוכה המזבח.
(זרע קודש)

א"א"ז מו"ר החידושי הרי"ם ז"ל הראה רמז במשנה (ביכורים א' ו) מחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא, ולא אמר עד כ"ה בכסלו, לרמזו כי נמשך הארת החג עד חנוכה, ולפי זה נראה כי התחדשות השנה שבתשרי נמשך עד עתה, ולכן מביא עוד ביכורים שעוד הזמן בכלל ראשית השנה, ולכן נקרא "חנוכה" שעתה נגמר החינוך והתחדשות של השנה, ואיתא בשמחת בית השואבה לא היתה חצר שאינה מאירה באור בית השואבה, עיין שם אריכות הגמרא במנורות שהיו שם, ויתכן לרמזו שכמו שנמשך האור מרחוק בעולם, כך נמשך בזמן השנה הארות החג, וכמו כן בנפש האדם, כי עולם שנה נפש הם דוגמא אחד, וכפי רוב שמחת נפשות הצדיקים בסוכות, כך נמשך האור מרחוק גם בבחינת עולם ושנה, ולכן הדור של חשמונאי התחזקו בימים האלו עוד מהארת החג, דכתיב "אסרו חג בעבותים" הוא עבותות אהבה ותשוקה, וכמו שכתבנו במקום אחר, "עד קרנות המזבח" רמז לחנוכה ופורים שהם ענפים שיוצאין מגוף הרגל, ונקראין "קרנות המזבח".
(שפת אמת)

בהג"ה אשר ברש"י שבתנ"ך הישנים הנדפסים בשנת ת"ס המכונים על שם רש"י ישן על הפסוק אשר בירמיה (לו' ו) "ביום צום" ושם (ט"ו) "בחודש התשיעי קראו צום לפני ה', וביום צום זה ראש חודש כסלו והוא ירח תשיעי לירחים, וכל החטאים שאדם עובר מראש חודש ניסן עד חודש תשרי מוחלים לו ביום כיפורים כשעושה תשובה וכשלא עושה תשובה ממתנינים לו (מיום כיפורים) [מהושענא רבא] עד ראש חודש כסלו שהוא ארבעים יום, נגד ארבעים יום של קבלת הלוחות והיא תשעה חדשים, ועל זה נאמר "הרה עמל".
(סוד מישרים מובא בליקוטי צבי)

צדיקים אמרו על חודש כסלו - "כס לב", שהלב מכסס וס'שאקלט זיך נאך מיט בענקענישן אחרי הימים הנוראים כשנזכרים מהעבודה של חודש תשרי ומכל המצוות, מרחשון הוא רק רחושי מרחשין שפתייהו, וכסלו הוא שהלב מכסס, ולכן מתחיל עכשיו הלב לכסס בהשתוקקות להיו"ט של חודש כסלו "דער לעכטיגער יום טוב פון חנוכה", ובדרך משל לאדם המהלך בדרך בחושך ורואה אור למרחוק נעשה שמחה בלב, כן הוא כשמגיע ראש חודש כסלו רואים כבר האור של נרות חנוכה ונעשה שמחה בלב.
(פניני החסידות)

במזל תשרי מאזנים דשוקלים עונותיו לגיהנום, ומזל כסלו קשת שזורקין אותנו מן הגיהנום.
(ילקוט ראובני)

פעם בראש חודש כסלו כשהקיץ הרה"ק המגיד מטשערנאביל וצוק"ל, אמר שהיה בעולם העליון וראה שם רעש גדול, ושאל מה היום מיומים, אמר לו שהיום ראש חודש כסלו הוא בחינת יוהכ"פ, והוא יום מחילה סליחה וכפרה לישראל, יען שחנוכה הוא הגמר, מתחילה ההארה כבר מתחילת החודש.
(גנוזי ישראל)

הס"ק הר"מ מלעכאוויטש זי"ע אמר פעם אחת: "היתה זו חתונה גדולה שהתחילה בחמשה עשר באב ונמשכה עד ימי החנוכה".
(תורת אבות)

במדרש על הפסוק הנותן בים דרך אלו ימים מאלול עד חנוכה, וכן הוא בירושלמי שבת פ"ב ה"ו. וכמו שסיפרו חסידי מרן הקדוש מצאנז זי"ע וכן סיפר פעם נכדו הרב הקדוש מציעשנוב זצ"ל בעשרת ימי תשובה בסעודת מצוה,

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — מז — בלתי מוגה

ערש"ק פרשת נח תשס"ט לפ"ק

ביקור בבית הגה"צ רבי אברהם צבי הלוי וואזנער שליט"א

רב דקהלתינו הק' במאנסי יע"א

רבינו: אינדערהיים האט מען אזוי געטון, מ'האט געהייסן די קינדער זיך צוגעוואוינען שרייבן מיט די רעכטע האנט. דא אין אמעריקע זאגן זיי אז דאס הייסן מוישן שאדט צום דיבור. מילא זאגן איך נישט אז מ'זאל מוישן, כ'האב געהאט די שאלה ביי אייניקלעך, אז מ'איז אן איטר לייגט מען תפילין אויף די רעכטע האנט (עי' באריכות בקובץ בית ועד לחכמים קובץ א' ו'ל תשרי תשס"ט לפ"ק על ידי מבצר הכוללים קרית יואל) חו"ד של כ"ק רבינו שליט"א בזה מה שהורה להנהלת 'מערכת הכתיבה' בת"ת בקרית יואל, שבאופן שאינו איטר גמור, רק שנתרגל לכתוב בשל שמאל אפשר להשתדל להרגילו לכתוב בימין, ועיי"ש תשובות גדולי הפוסקים שליט"א).

הרב דקהלתינו במאנסי: מ'הייסט איבערלייגן תפילין שפעטער, בי א איטר אויך אויף די לינקע האנט?

רבינו: דאס איז דאך נאר אזוי עפ"י קבלה (ארי"ח סי' כ"ז שנית ס"ק י"א), על פי הלכה איז דאך מבוואר "יד כהה", מ'שטייט אין די גמרא (מנחות ל"ז ע"א, עיי"ש היטב) און אין שו"ע (ארי"ח שם סעיף ו'). על פי קבלה לייגט מען איבער דערנאך בשמאל כל אדם.

הרב דקהלתינו במאנסי: דער רבי ז"ל אין שו"ת דברי יואל (ארי"ח סימן ג') שרייבט אז מ'זאל איבערלייגן אין שטוב.

רבינו: ער רעדט דאס עפ"י קבלה (שו"ת דברי יואל שם אות ב' ואות ד').

איינער האט מיך געפרעגט אז ס'איז דא וואס פירן זיך צו לייגן תפילין חול המועד [לפי פסק הרמ"א (ארי"ח סי' ל"א סעיף ב')] צריכים להניח תפילין בחוה"מ וכמנהג אשכנז, והמחבר שם פסק כדעת הוזהר (מדרש הנעלם לשיה"ש) שלא להניח, וכן נוהגים

דברו אודות הרחבת גבולי הקדושה בעיר מאנסי, שהולכת ומתגדלת ויש בה קרוב לתשעת אלפים משפחות שומרי תומ"צ בליעה"ר. ואודות השכונות החדשות שהולכות ונבנית בכל עבר ופינה.

הרב דקהלתינו במאנסי: דער רבי דארף קומען מער אפטער באזוכן די קהילה דא. ס'איז ב"ה א שיינע קהילה. דער רבי דארף זעהן ווי אזוי ס'זייט ביי אונז צו א שבת...

נעכטן האט זיך אנגעהויבן דער כולל מיט ארום דרייסיג אינגעלייט בליעה"ר. בינאכט לערנט דא א גרויסער עולם אין ביהמ"ד.

רבינו: ס'איז זייער א שיינע קהילה, ברוך השם, ברוך השם, כ'האב געהערט אז ס'איז דא געווען שיינע ימים טובים, א ווארעמער דאווענען, די קהילה האט וואוילע יונגעלייט, ערליכע אינגעלייט, יראי ה'.

הרב דקהלתינו במאנסי: זונטאג פארמיטאג פון 11 ביז 12 איז דא א עקסטרער שיעור, וואו ס'קומען א 60-70 יונגעלייט, א הלכה שיעור. מ'האט יעצט געענדדיגט הלכות ציצית און מ'הייבט אן הלכות תפילין.

כ'האב געוואלט פרעגן ווי אזוי הייסט דער רבי טוען, ווען איינער איז א געלינקטער צי ער זאל זיך צוגעוואוינען צו שרייבן מיט די רעכטע האנט?¹

1 כן כתבו הפסקי תוס' מנחות (סי' קכ"ה) דאיטר יד טוב שירגיל עצמו לכתוב ביד ימין, וכן הביא בשו"ת אבני צדק (למון הייטב לב י"ע, ארי"ח סימן ג'), וכן כתב העצה בשו"ת דברי יואל (ארי"ח סימן ג').

דער רבי הייסט שרייבן די תפילין אזוי ווי דער טורי זהב?
רבינו: יא, די וועלט שרייבט דאך אזוי.³

הרב דקהלתינו במאנסי: די אונגארישע אידן שרייבן אזוי. דער בערבשטער זיידע (הגה"צ רבי רפאל גראס זצ"ל אב"ד בערבשט ה'תק"ה) רבי יעקב יוקל מוואלאווא (האט געהאט די תפילין פון רבי שמואל סופר, די תפילין איז נאך דא אין די משפחה. מיין זיידע (הגה"צ ר' נפתלי גרויס זצ"ל מקערעסטוי בערבשט, אבי אמו של הרב שליט"א) האט געהאט די תפילין. איך האב דא א קאפי דערפון. ער איז דאך געווען דעם ייטב לב"ס סופר. ער האט געשריבן ווי דער טורי זהב. ס'איז זייער א שיינער כתב.

דער רבי ז"ל ברענגט דאס אין דברי יואל (שם) ווען דער תולדות אהרן רבי ז"ל האט אנגעפרעגט דעם רבי'ן וועגן די סתומות.

הרב דקהלתינו במאנסי הראה לרבינו תפלין אחרים העשויים ג"כ כהכרעת הט"ז, אלא כחשבון של ט' אותיות גדולות.⁴ ואמר: דא איז אנדערש, ס'איז דא א גרויסע רווח

החסידים, א צאנזער אייניקל וידוע שמרן הדברי חיים זי"ע ציוה לבחורים להניח תפלין בחוה"מ, כאומרו דמילי דחסידותא אינם שייכים להם, אויב אן איטר יד דארף אויך לייגן תפילין חול המועד, דאס וואס מילייגט נישט תפילין חול המועד איז דאך עפ"י קבלה. ווא"כ האיטר יד הנהוג ע"פ מש"כ רבינו זצוק"ל בדברי יואל להניח תפלין לאחר התפילה על השמאל של כל אדם, שהוא ע"פ קבלה, אין לעשות כן בימי חוה"מ, שעל פי קבלה אין להניח תפילין וסני במה שמניח על ימין כל אדם שזה נחשב כשמאלו ע"פ ההלכה).

א' הנוכחים: דער משנה ברורה (שם ס"ק"ה בשם הפמ"ג) זאגט אז מוזאל נישט לייגן קיין תפילין דרבינו תם.

הרב דקהלתינו במאנסי: כ'האב א שאלה ווען מ'לערנט פאר (שלומדים עכשוו השיעור בהל' תפילין כגיל) כ'האב א קאפי פון די תפילין וואס עס האט געשריבן רבי שמואל סופר פון סיגעט (סופר המפורסם בחסידות, נזכר בשו"ת דברי יואל סי' ה'). נישט אלע פירן זיך צו שרייבן אזוי. אין דברי יואל איז דא א תשובה פונעם רבי'ן (שם) ווי ער רעדט וועגן שרייבן די סתומות אזוי ווי דער טורי זהב (ארי"ה ל"ב ס"ק כ"ז).²

2

בהלכות ס"ת (י"ד סימן ע"ה סעיף ב) מבאר מהלוקת הרמב"ם והרא"ש בצורת הפתוחה והסתומה, שיש אופנים שלהרמב"ם נקרא הפרשה פתוחה ולהרא"ש הרי זה סתומה, וכן להיפך. והסכימו הפוסקים שם לעשות רק באופן שהוא כשר אליבא דכו"ע, דהיינו שבמקום שצריכים לעשות הפרשה פתוחה יסיים הפרשה הקודמת באמצע השורה (וצריך ליהדר שיהיה רוח כשיעור ט' אותיות עד סוף השורה), ויתחיל הפרשה החדשה בתחלת השורה שלאחריה. ובמקום שצריכים לעשות הפרשה סתומה, מוקדקים להתחיל הפרשה באותה השורה שנסתיימה שם הפרשה הקודמת, לאחר שהניחו חלק כדי ט' אותיות. ובה נחשב כסתומה אליבא דכו"ע.

ובהל' תפלין (א"ח סי' לב סעיף ל"ו) כתב המחבר שצריכים לכתוב הפרשיות כפי שהם בתורה, דהיינו שכל הפרשיות הם פתוחות, לבד מפרשת ויהי אם שמוע שהיא סתומה בתורה. והנה בתפלה של ראש כותבים כל פרשה על חתיכת קלף בפני עצמו, ואפילו תפלה של יד הנכתבת כולה על קלף אחד, מ"מ מתחילים הפרשה בעמוד חדש. ואי אפשר לעשות כעצה הג"ל להתחיל פרשת ויהי אם שמוע, באותה השורה שנסתיימה בה הפרשה הקודמת, וכנ"ל.

לפיכך פסק המחבר שיעשה סתומה לדעת הרמב"ם שהיא העיקרית להלכה, דהיינו שיסיים הפרשה שלפניה (דהיינו פרשת שמע בתפלין של רש"י, ופרשת ויהי כי יבאך בתפלין דר"ח) בסיום השיטה. ויניח חלק כדי שיעור ט' אותיות בתחלת פרשת ויהי אם שמוע, שעד"ז נחשב כסתומה לדעת הרמב"ם, ואע"פ שלדעת הרא"ש נחשב צורה זו כפתוחה (עיי"ש שמהג אשמו הישנה היתה לעשות גם פרשת ויהי אם שמוע פתוחה, עיין מש"כ הגמ"א שם ס"ק מה משם הלבוש).

והט"ו (בס"ק נה) חידש שגם כאן שייך לעשות שיהיה סתומה אליבא דכו"ע. והיינו אם לא יניחו כל הריח הנצטרך (שהוא שיעור ט' אותיות) במקום אחד, אלא יחלק אותם לשני חלקים, חציו יניח בסוף הפרשה הקודמת וחציו בתחלת פרשת ויהי אם שמוע. וביורר שם שבאופן זה שאין ריח פרשה לא כאן ולא כאן, אלא בצירוף שני המקומות יחד, הוי ג"כ סתומה אליבא דכו"ע. (ובשו"ע הרב חולק על המדעת הט"ו כמו שיתבאר להלן במשך השיחה).

ושאל האדמו"ר מתנ"א ז"ל מרבינו זי"ע כדת מזה לעשות. ורבינו השיב לו שאע"פ שא"א לו להכריע בין הפוסקים ודעבד כמור עבד, מ"מ ראה בתפלין שלו שהם מכתיבת הסופר הג"ל, שהם כתובים כשיטת הט"ו

3

כן הוא מנהג רוב קהילות החסידים לכתוב כהט"ו, וכן היה מנהג קהילת יוצאי אונגארן, ועי' בשו"ת התם סופר י"ד סי' רנד, ועי' במ"ש שו"ת מהר"י אסאד סי' יג בשם רבו מהר"ם בנעט זצ"ל, ובאשל אברהם בוטשטאט ודעת קדושים, ועי' ערוה"ש שהעיד כן על מחוזות ליטא.

4

הנה גם להנהיגים כהט"ו לחלק הריח של ט' אותיות לשנים, יש שני דרכים היאך לעשות. דבשיעור זה של ט' אותיות יש מהלוקת הפוסקים, אם הכונה על אותיות גדולות כט' ועי, או לאותיות קטנות כמו י' או ו'. והשו"ן (בי"ד סי' עה סק"ד) הביא דברי הב"י הסובר שלכתחלה יש ליתן ריח כשיעור שיוכלו לכתוב בו ג' פעמים מילת "אשר", אבל בדיעבד לא פסל אא"כ פיהת מט' אותיות קטנות.

והקשה המחצית השקל (בא"ח שם ס"ק מה) על הט"ו מה העייל בתקנתו שלא יהיה בה שיעור בכל מקום בפנ"ע אלא בצירוף שניהם יחדיו, הרי עדיין לא יוכלו לעשות ככו"ע. דאם לא יהיה במקום אחד השיעור של ט' אותיות קטנות, א"כ לא יהיה השיעור של ג' פעמים "אשר" אפילו

הרב דקהלתינו במאנסי: ס'איז זייער א שיינער כתב, כ'האב לעצמענס געזעהן די ארגינעלע פרשיות.

דער רבי ז"ל האט אויך געהאט זיינע תפילין, ס'איז זייער מדויק.

והראה רבינו על האופן שכתב האות פ'.⁵

דאס גייט אזוי ארויס, נישט ווי דער משנה ברורה.⁶

הרב דקהלתינו במאנסי: ס'איז אן אלטער פ"א. און אן אלטער קו"ף ורגל הק היה עשוי כמין ו ארוכה כזה ק', ולא כמו שנהגו הסופרים שלנו לעשות כעין ק' פשוטה ק'.

רבינו: אזוי אויך דער ח' איז צוזאמען געשטעלט פון א ו' מיט א ז', דאס איז כתב אר"י. והחיות של הכתיבה האשכנזית המבוארת בב', הוא כמו שני זיינין המחוברים בראשם ע"י הטומרת ק'. משא"כ לפמשי"כ במשנת הסידים בשם האריות"ל צריכים לכתוב כמו וא"ו זייין מחוברים כזה ק'.

כיי והיה אם שמוע, דא גייט אריין ניין מ'תין. אבער דא והיינו התפלין שכתבן ר' שמואל ביים סוף ובשערך, אנזייהב והיה אם שמוע, גייט נישט אריין קיין ניין מ'תין, נאר ניין קליינע אותיות, זאגט דער מו"ז או ס'איז א סתומה. דער רבי שרייבט אז זיינע תפילין האט ר' שמואל סופר געשריבן, און ס'איז געשריבן מ' יודין והיינו פחות מט' אותיות קטנות במקום אחד, ואפילו בצירוף אינו מגיע לג' פעמים "אשר" אין ארץ ישראל שרייבט מען נישט אזוי. דאס איז די שאלה, אז מ'לערנט דעם עולם דארף מען פשטות זאגן ווי דער רבי שרייבט אין דברי יואל, אין אונגארן האט מען אזוי געשריבן.

אין ארץ ישראל זענען זיי חושש צו א שיטה פון תניא (ס' ל"ב סנ"ב ושם בקרי"א סק"ב).

רבינו: ער האלט אז עם דארף זיין מער אותיות.⁵

הרב דקהלתינו במאנסי: דער תניא איז נישט צופרידן פונעם מורי זהב.

מיר גייען דאס יעצט לערנען, וועלן מיר דאס פארלערנען פארן עולם.

רבינו: מסתם האט ער (רבי שמואל סופר) געשריבן כתב אריות"ל. ויש כמה דברים שהאריות"ל ציוה לשנות בענין צורת האותיות, ואחד מהם הוא שהראשים השמואלים שבשי"ן ועי"ן שברגיל כתבין אותם כעין ז' שהראש עובר על הרגל מושני הצדדים, שיכתבו אותם כמו וא"ו שהראש פונה רק לצד שמואל.

וביקש הרב דקהלתינו במאנסי שליט"א להביא הכתב

6

יש מחלוקת הראשונים בצורת אות פ"א אם צריך שיהיה בריבוע או בעיגול ככ"ף. והכריע בספר אלפא ביתא המובא בכ"י (סימן לו) שיעשה ריבוע קטן מלמעלה, ולאחר שירד מעט יצא עם הקולמוס לאחור כדי שיהיה להאות צורת עיגול כזה פ'. וכן מלמטה יעשה עיגול. וכן עשו הסופרים בכל הדורות, וכן כתב רבינו הרמ"א ז"ל בס"ת שלו שהיה מונח בקראקא עד מלחמת העולם השנייה, (כמו שהוכיח הר"ג ר' חזק ל"ב גרינפעלד שליט"א י"ד ועד משמרת סת"ם במאמרו הנדפס לאהרונה תמוז תשס"ח). אכן לא מולם היו בקיאים לאמן ידם כ"כ ויצא להם בריבוע יותר כזה פ', אבל מ"מ החשיבו אותו כעיגול מחמת שבנין האות הוא בעיגול (עיין בקנטרס "סופר וספר" שערך הר"ד לוי יצחק סופר שליט"א מוויליאמסבורג, ש"ל ע"י אהוד התלמידים דסאטמאר, לרגל הנסות ס"ת בקרית ויואל משה מאנטשעלא אב תשס"ד, שם בפרק ו' שהסבירו את הדבר באורך).

לפני מאה וחמישים שנה נתעורר סופר במדינת ליטא להחדש אותיות כתב אשורי החדשות ע"פ הבנתו, ולערער על האותיות המקובלות מדור דורות.

והדפיס ספרו הנדפס הנקרא "כתיבה תמה" או "כתוב לחיים", ושם בספריו כתב נגד צורת אות הפ"א שנהגו בה ישראל, וכתב שפסולה הוא מכיון שאין הגב של הפ"א ישר אלא כמו שבורה לחצאין. והמציא הוא לעשות פ"א החדשה כזה פ' שהגב שלה ישר לגמרי ואין בה עיגול אלא מלמטה ומכפנים, והוסיף בה מכפנים כעין עקב לבי לכן שהובא בב"י לפי שחשב שזה הטעם למה שעשו הסופרים הבליטה מבחוץ. ונתפשט הפ"א הזה בא"י למאד מחמת שהודפס מתוך הספר "כתיבה תמה" בסוגריים מרובעים כהגה בתוך דברי המשגיב (ס' ח' משנת סופרים אות פ"א), כמו שהתאונן ע"י הסופר המפורסם הר"ג צ' ר' יהודה אשר ראטה ז"ל. ועי' באריכות במאמר הג"ל. וידוע שכ"ק אדמו"ר בעל ברך משה זצ"ל הזהיר תמיד להסופרים שלא לשנות מהפ"א המקובלת.

בצירוף, ואם יתנו ריוח יותר, הרי יהיה כזה שיעור פרשה במקום אחד לפי מה דסגי מעיקר הדין בט' אותיות קטנות, וא"כ עדיין לא יצאנו מחשש פתחה לדעת הרא"ש. ולמעשה יש בזה שני מנהגים. יש העושים השיעור ט' אותיות גדולות בין הכל, והרוחנו בזה דעכ"פ יש שיעור פרשה של לכתחלה. ואפילו אם יהיה בזה שיעור פרשה של דיעבד במקום אחד, דהוי פתחה לדעת הרא"ש, אינו נפסל בדיעבד. שהרי בלא"ה דעת הרמ"א שיש לעשות כל הפרשיות פתחות, ואפילו פרשת והיה אם שמוע. ויש המקפידים יותר שלא יהיה בשום מקום שיעור של ט' אותיות קטנות, ואפילו אם לא יהיה בין הכל ג"פ פעמים "אשר", הרי הוא כשר בדיעבד.

5

התניא בשו"ע סוכר שאם אין ריוח פרשה במקום אחד, לא השיב הפסק פרשה כלל, והוא פסול אליבא דכו"ע. וע"כ נוהגים בא"י לעשות בין הכל ט' אותיות גדולות, ובאופן זה עכ"ה יש ט' אותיות קטנות במקום אחד, ומקפידים שיהיה זה בתחלת "והיה אם שמע"

הרב דקהלתינו במאנסי: אויפן ט' איז א מחלוקה צווישן דעם מצות שמורים ער האט געשריבן א ט' ווי א ו, ר' היים וויטאל (פרע"ה) זאגט אז אפילו עפ"י האר"י שרייבט מען דעם ט' ווי א ז, די תפלין איז עפ"י דעם מצות שמורים (עי' שו"ע הרב שנדפס מחדש צינים את ע).

והוציא הרב דקהלתינו במאנסי קאפי מכתב התפלין של רבי אפרים סופר ז"ל מבראד, מסופרי הבעש"ט הק', ואמר: ער האט געשריבן א ט' ווי א ז.

רבינו: ער שרייבט דעם פ' נאך שטארקער ארויס ווי א פ' שבורה (עי' משנה ברורה אות פ) [כנ"ל שצורת היציאה שבגב הפ"א רחבה יותר, וזה בפ"א הלפופה שע"פ המסורת שהיו"ד שהוא בתוך הפ"א הוא כמו פ"א ג"כ].

דאס איז אויך א לפופה, כפולה, כ'האב נאכנישט געוועהן אזא פ'. [הראשונים כתבו לעשות אותיות משונים ע"פ המסורת, ואחד מהם הוא פ"א לפופה כפולה כזה ^ט].

הרב דקהלתינו במאנסי: די לעצמע צוויי הונדערט יאר שרייבט מען שוין נישט אזוי⁷ צוויי פ' איז דא, די פ' פון פרעה אויך די פ' פון פן יפתה לבככם.

די ה' פון וחרה גייט דא אויך אויף ארויס [שני רגלי החי"ת נכפפין ויוצאים לחוץ בערך כזה ^י]. דער דרכי משה ברענגט פון ברוך שאמר (עיני ד"מ סי' לו ס"ק יב, וענין החי"ת מוזכר ג"כ בדברי הראשונים) "שיהא החרון אף של הקב"ה מתפשט לכל צדדים ולא על ישראל לבד".

א' הנוכחים: פארוואס מאכט מען היינט נישט אזוי?

רבינו: דאס מאכט מען נישט אליינס, דאס איז אזוי מקובל.

הרב דקהלתינו במאנסי: ווייל די זיידעס האבן שוין נישט אזוי געשריבן די לעצמע צוויי הונדערט יאר.

והראה כתב ידו של הרה"ק אור פני משה זצ"ל [האופ"מ כבר לא עשה את האותיות המשונות חוץ מעל האות ט' שבקצתם היה עושה אות לפופות]. והראה רבינו על הפ' שהוא ג"כ בצורת האות המקובלת, די ט' איז ווי דעם מצות שמורים [כעין ו' וכנ"ל].

הרב דקהלתינו במאנסי: רוב הסידישע מקומות שרייבט מען היינט דעם ט' ווי א ז.

ס'איז דא די ספר תורה אויך וואס דער בערבעשטער רב האט געלאזט שרייבן ווען מיין זיידע רבי נפתלי [גרונים, אב"ד קערעסטיר בערבעשט] איז געבוירן, ס'איז דא אין מאנסי ביי די משפחה.

רבינו: דער אור פני משה ווען ער האט געשריבן איז געווען ניצוצות, פונקען פייער (עי' בהסכמת בני הרה"ק רבי זושא זי"ע לספד"ק אור פני משה בשם אביהם זצ"ל כי ראה בעת כתבו ספרה הקדוש ליהטת האש בתוך קולמסו).

הרב דקהלתינו במאנסי: ס'איז דא אסאך, כ'האב אויך דעם כתב פון רבי צבי סופר, אין משמרת סת"ם איז דא נאך.⁸

רבינו: דער ש' פון אור פני משה דא, ס'האט נישט קיין שפיץ ס'איז רינדעכיג, מען רעדט דערפון. [בגמרא (שבת קד). איתא שהאותיות שקר' אין להם רגליים, אלא עומדים על רגל אחד. ולזה כתבו הפוסקים שצורת אות השי"ן הוא בשיפוע למטה, כעומד על חודו. ואצל הרה"ק הנ"ל היה עגול מלמטה].

הרב דקהלתינו במאנסי: אויף דעם ש' איז דא א תשובה אין דברי היים, (ש"ת דברי היים ח"ב סי' קל"ג). דער מונקאטשער רב אין אות היים ושלום פארענפערט דאס (עי' אות היים ושלום סי' ל"ז אות ב, מה שכתב על התשובה שבדברי היים שאולי הציור שם של הש' אינו בדיוק, ועיי"ש לכאר הש' שכתב האור פני משה זצ"ל וכתב שאין בודקין מן המזכה ולמעלה כידוע מנודל קדושת כתיבתו אשר נאוונו וקדושי הדור זי"ע שלפנינו לשמו ולזכרו ירעדע, עיי"ש. ועי' כזה בספרו דברי תורה (מהדו"ד אות ד'). ועי' בספר אגרות שפרין מכתב קע"ד מה שכתב הגה"ק ממונקאטש זצ"ל לאחד שהציע לו לקנות ס"ת של האור פני משה, וביקש ממנו לבדוק השי"ן, וכתב שאם אין השי"ן עגולות במה אינו כתי"ק של האור פני משה זצ"ל, עיי"ש).

8

ה"ועד משמרת סת"ם" נתיסד בשנת תשל"ו לעורר את הציבור בענין כשרות של תפלין ומוזוות שהיה נזנח מאוד אז, כמו שעורר ע"ז רביה"ק זצוק"ל בכינוס הכללי של אסרו חג שבועות שנת תשכ"א, בקול הוצב להבות אש, ונדפס בדברי יואל (פרשת נשא) וחכו בעוה"ש"ת לעשות תקונים גדולים בכל שטחי כשרות הסת"ם הן בא"י והן בחו"ל. והצליחו להחזיר עטרת הבחינות והכתב-קבלה ליושנה, ע"י מורי הוראה מובהקים. וכמבואר בהסכמת ההת"ם לספר "קסת הסופר" שמוחייב הסופר להבחין ולקבל כתב קבלה, ומי שאינו בקי בהלכות יופסל מאומנותו. והאון האב"ד מאנסי שליט"א הוא הבודח הקבוע מבית הוראה של "משמרת סת"ם" באמעריקא, ויש לו חלק נשגב בזיכו הרבים הנעשה על ידיהם.

7

עי' במאמרו של הרב הנ"ל בקונטרס "קדושת ספר תורה" (סיון תש"א) ובקונטרס "מוסע לעיר מונקאטש" (תשס"א) שהביא גזירת חכמי צפת שלא יעשו עוד האותיות המשונות. ואחד מהטעמים הוא שבביל שכמה סופרים הוסיפו מדעת עצמם לעשות עוד אותיות משונות לנוי, גם במקומות שאינם במסורה כמבואר בשו"ת הת"ם (יו"ד סי' רסה).

ואמר רבינו על הכתב של ר' שמואל סופר: ס'איז פריש, ס'זעהט אויס ווי ס'איז היינט געשריבן. וכיבד את רבינו לברך על המזונות ועל היין **ובירך רבינו:** לחיים לחיים, א געזונטן ווינטער מיטן הצלחה און אלעס גוטן, מיט סיעתא דשמיא. דער אייבערשטער זאל העלפן מזאל קענען מרביץ תורה זיין, מיט הוראה, מיט הרחבת הדעת. א גוט שבת.

הרב דקהלתינו במאנסי: דער דברי חיים זאגט ווייל די גמרא זאגט שיקרא לא קאי, ממיאל איז עס רינדעכט נישט ממש פשוטה, ער באציעהט זיך אויף די תפילין פונעם אור פני משה. ועיין רבינו זמן רב בכל הפרשות והשינויים בין כל הסופרים **הרב דקהלתינו במאנסי:** דער קדושת יו"ט האט געהאט דעם אור פני משה'ס תפילין, דער רבי האט געהאט די תפילין פון רבי שמואל סופר.

יום ה' פרשת וירא תשס"ט לפ"ק

ביקור בבית הגה"צ רבי יוסף מאיר אלטמאן שליט"א

אב"ד ור"מ חוג חתם סופר ב"ב

זצ"ל - מיין טאטע הייסט נאך אים - ער ברענגט פערצן תירוצים אויף די קשיא, שיינע תירוצים פון אסאך תלמידי חכמים.

רבינו: יא, מיר האבן אויך אמאל געשריבן אויף די קשיא. **אב"ד חוג חת"ס:** דער נטע שורק האט געלעבט זייער גוט מיטן רבי'נס זידן.

רבינו: יא, מיטן זידן דער קדושת יום טוב, ער איז געווען א אשכנזישער רב.

אב"ד חוג חת"ס: רבי יוסף אשר פאללאק ז"ל (מח"ס שארית יוסף אשר), איז געווען דער ווערפעלעטער רב ביז די מלחמה, ער איז געווארן א איידעם ביי רבי יודא אלטמאן (בעל שו"ת מי יהודה) ער איז געווען א איידעם ביים נטע שורק.

ווען מען האט מציע געווען דעם שידוך פאר רבי יוסף אשר האט מען געפרעגט דעם אונסדארפער רב (הגה"ק רבי שמואל

ראזענבערג זצ"ל) זיין מיינונג אויפן שידוך, האט דער אונסדארפער רב געענטפערט "איך פארשטיי נישט די

שאלה, איך בין געווען אין פעסט ביי די אסיפת רבנים וועגן די טיילונג (בשנת תרכ"ט לפ"ק), האב איך געזעהן דארטן דעם

רחובות הגהר (הגאון רבי זאב וואלף טענענבוים זצ"ל אב"ד ווערפעלעט) מיט זיינע צוויי קינדער דער נטע שורק, מיטן

שמן אפרסמון (הגאון רבי יעקב זצ"ל אבד"ק פאטנאק) האט עס אויסגעקוקט פאר מיר אז איך זעה רבי הייא ובניו... און דו

פרענסט נאך אויב מזאל טוהן דעם שידוך, ער האט זיי גערופן רבי הייא ובניו.

והמשיך אב"ד חוג חת"ס: איך בין געווען פאראיאר ביים רבי'ן אין אמעריקע האב איך געזעהן אז דער רבי לעבט שטארק אין תשובות כתב סופר.

רבינו שליט"א שאל על ישיבתו ועל סדרי הלימודים, ואמר שלומדים כעת במס' בבא מציעא, כסוגיא דמודה במקצת והילך.

אב"ד חוג חת"ס: ס'איז דאך דא די קשיא פון ר' משולם איגרא.

רבינו: דאס א הריפישע קשיא, מתוך שאינו יכול לישבע משלם 9

א פשטות'דיגע תירוץ קען זיין ווייל ביי לא הוה לי' למידע, איז נישטא קיין מתוך שאינו יכול לישבע משלם, (עי' תוס' בבא

מציעא צ: ד"ה רב), אזוי נעמט מען אן די פשטות'דיגע תירוץ אויף די קשיא.

אב"ד חוג חת"ס: אונזער עלטער זידע דער נטע שורק (הגאון הצדיק המפורסם רבי שרגא צבי טענענבוים אבד"ק טשאטא)

9

גמ' ב"מ (דף ג.) מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חוקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי כמליה בעי דכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו, ועי' בתוס' שם שביארו דיהא נאמן כמגו דאי בעי כופר הכל וכו', ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז פניו לכפור הכל הואיל והבירו מכיר בשקריו וכו', והקשו עוד א"ת כופר הכל מנלן דפטור ואין לומר מטעם חוקה דאין אדם מעיז דהא אפי' במקום שיכול להענין פטור מגו כבנו וכו', ואין לומר דילפינן מדאיצטריך למכתב שעד אחד מחיבו שבועה ואי כופר הכל חייב מאי נפקא מינה מעד אחד הא בלאו הכי חייב דהא איצטריך במקום שהוא אינו תובע כלום ואינו יודע והעד מעיד שהוא גנב או שאביו הלוה לו.

והקשה הג"ר משולם איגרא זצ"ל איך שייך לומר דע"א כשענת ש מאי חייב שבועה, הא התבע יכול לשלם את הממון לתובע (במקום לישבע), ואח"כ שוב התבע יתבע להתובע ממנו כיון שלטענתו הוא לא חייב ממון זה, והתובע הממון שכעת הוא התבע יאמר איני יודע, ואיכא לדינא שמתוך שאינו יכול לישבע משלם, ועי' בהגהת מהר"ן חיות שהביא הקושיא בשמו, ועי' בשו"ת רעק"א (מהדו"ת סי' קכ"ג) מש"כ בזה.

רבינו: יא, איך האב ליב צו לערנען תשובות כתב סופר די חידושים, ס'איז זייער א זים לערנען, מ'האט יעצט געלערנט ביי אונז די סוגיא פון 'מצוה הכאה בעבירה' אויף יום טוב איז אויך דא שיינע חידושים אין כתב סופר.

אב"ד חוג הת"ס: וואו, אין די תשובות?

רבינו: ס'איז דא אין די תשובות, אבער עס איז אויך דא חידושים, דאס לעצטע מאל ווען מיר האבן געלערנט די סוגיא האב איך געלערנט די תשובות, אבער יעצט האב איך געלערנט די חידושים, די חידושי כתב סופר, ס'איז זייער שייך.

אב"ד חוג הת"ס: די חידושי התם סופר איז שווערער צו פארשטיין.

רבינו: דער כתב סופר זאגט ארויס קלאר וואס ער וויל.

אב"ד חוג הת"ס: איך האב געזעהן אין די ספרים פון רבי נפתלי סופר (אב"ד פעטש, נייארק, בעל מטה נפתלי) - אונזער פעטער א ברודער פונעם זיידן רבי אליעזר זוסמאן סופר דער פאקשער רב, ברענגט ער (בספרו בית אפרים בהספד על הכתב סופר) אז דער עולם איז געקומען מענהין פארן כתב סופר אז מען דארף האבן מגידות, דעמאלס איז געווען א גרויסער צמאון צו מגידות, און דער כתב סופר האט געזאגט "אויף וואס זאל איך מוותר זיין? איך האב נישט קיין איבריג צייט זיך אריינצולייגן אין מגידות, מוותר זיין אויף גמרא תוספות אודאי נישט, אויף שרייבן די תשובות אויך נישט, אויף מלחמת ה' אויך נישט". מילא האט ער געהייסן אז מ'זאל ברענגען אנדערע מגידים.

די נאנטע מקורבים האבן געזאגט "חס ושלום, דער רבי זאל נישט טוהן אזא זאך" אבער ער האט זיך נישט געלאזט ער האט געהייסן ברענגען א מגיד אין פרעשבורג, אזוי ברענגט ר' נפתלי סופר.

רבינו: ער האט שפעטער זייער געליטן דערפון, זיי האבן געברענגט א מגיד, און ווען דער כתב סופר איז נפטר געווארן האט ער געמאכט אן אויפשטאנד, און מ'האט נישט געוואלט אויפנעמען דעם שבט סופר אלס רב אויפן פאטערס פלאץ.

מ'האט אויפגעהאלטן די קבורה פונעם כתב סופר ביי מ'האט אים מקבר געווען...

מ'האט צוזאמען גערופן אלע תלמידים פונעם כתב סופר צו די לוי, אויך די זקנים, די תלמידי החתם סופר וואס האבן

נאך געלעבט, די אלטע רבנים און מ'האט געמאכט א גרויסן לחץ אז די שטאט לייט זאלן אויפנעמען דעם שבט סופר. אלעס איז געווען א תוצאה ווייל מ'האט אויפגענומען יענעם מגיד, ער האט געהאט א גוטן צינגל, און דער המון עם איז געווען צוגעצויגן נאך איהם.

דער מגיד ליגט אויך דארט אין פרעשבורג.

איך בין געווען אין פרעשבורג אויפן ציון פונעם חתם סופר, דעמאלטס בין איך אויך געגאנגען אויפן צווייטן בית החיים אויפן ציון פונעם כתב סופר.

אז איך לערן זיינס א חידוש, פילט זייער שמארק א קשר...

אב"ד חוג הת"ס: אונזער פעטער ר' חיים סופר דער מחנה חיים האט געהאט צוטון מיט פרעשבורג, זיי האבן אים מאקע נישט געוואלט לייגן אין פרעשבורג.

רבינו: ער איז געווען א שארפער מענטש.

ווען עס איז געווען דער קאנגרעס אין פעסט תרכ"ט, און די נעאלאגן האבן געוואלט אפשטימען קעגן דעם שולחן ערוך, האט ער זיך אנגעטון א מלית אינמיטן די גאס אין פעסט, און ער האט געזאגט א דרשה אויף די גאס.

היינט קען מען נישט פארשטיין וואס דאס האט געמיינט בימים ההם אין פעסט זיך ארויסשמעלן און אנטון א מלית אינמיטן די גאס.

אב"ד חוג הת"ס: עס זענען דא געדרוקט די בריוון פונעם מחנה חיים, זייער שארפע בריוון, ער האט דאך געהאלטן עולם ומלואו פונעם מהר"ם שיק, ער שרייבט איהם אמאל א בריוו, און ער שרייבט פאר די חתימה "דברי אוהבו עד לאמת"..." נאר 'בין אמת'...

רבינו: ער איז געווען זייער שארף ביי די טיילונג, ער האט די נעאלאגן געוואלט אינגאנצן אויסשליסן פון כלל ישראל.

דער מהר"ם שיק האט נישט געוואלט מיטגיין מיט איהם אזוי שארף, ער האט געוואלט אז מ'זאל נישט מל זיין די קינדער פון די נעאלאגן.

אב"ד חוג הת"ס: דער עולם איז מיטגעגאנגען מיטן מהר"ם שיק.

ער איז געווען זייער נאנט מיט רבי הילל קאלאמייער ז"ל, זיי זענען געווען אין איין שיטה. אין די בריוון וואס ער שרייבט צו רבי הילל שרייבט ער "איש בריתי".

וכיבד את רבינו שליט"א לברך על היין

זבירך אב"ד חוג הת"ס: לחיים, דער רבי זאל ממשיך זיין און מרבה זיין כבוד שמים, דעם רבינ'ס באזוך איז א גרויסער תועלת פאר די שטאט, א גרויסע חיווק. נפרדו לשלום

זבירך רבינו: לחיים להיים, דער אייבערשטער זאל העלפן מיט הרחבת הדעת, מזאל קענען מרבה זיין תורה פאר אידישע קינדער מיט אלעם.

יום ג' פרשת ויקרא תשס"ח לפ"ק

ניחום אבלים אצל הרה"צ ר' חיים יושע אייכענשטיין שליט"א

אדמו"ר מזידיטשוב ב"פ

שישב באבלות ע"פ אביו כ"ק הרה"צ רבי אשר ישעי' מזידיטשוב ב"פ זצ"ל

רבינו: אסאך מער, ס'איז לכאורה א חשבון פון איבער צוואנציג יאר וואס דער קדיו"ט איז געווען ר' מנשה'לעם איידעם.

אדמו"ר מזידיטשוב: וואו האט דער קדושת יום טוב דעמאלס געוואוינט?

רבינו: אין יענע תקופה האט ער געוואוינט אין מעטש.

דער טאטע ז"ל האט געזעהן דעם מלבוש אין באד סאבראניץ, ער איז געווען א אינגל פון זיבן-אכט יאר.

א' הנוכחים: איך האב געהערט אז דער רבי האט געהאט פרשיות פון ר' חיים סופר? (מטונקאטש, זקינו של הרה"צ ר' אשר ישעי' מזידיטשוב).

רבינו: יא, פאר די קריג, שפעטער האט ער דאס שוין נישט געהאט.

האדמו"ר מזידיטשוב באר שבע: ר' מנשה האט געהאט נאך א איידעם דער וואוינטישער רב, ער האט געהייסן ר' יעקב יצחק, דעם אור לשמים אייניקל, ער איז געקומען קיין זידיטשוב, ווען ער איז אריינגעקומען צום זידיטשובער רבי'ן (הרה"ק מהרי"א ז"ע) האט ער אים גלייך געזאגט "דו הייסט יעקב יצחק", איז ער געבליבן אזוי שטיין ווייל ער איז דאך נאך קיינמאל נישט געווען אין זידיטשוב, האט ער אים געזאגט "די אלע וואס הייסן נאכן רבי'ן פון לובלין דערקען איך אויף זיי".

רבינו: ס'איז דא א תשובה פון דברי חיים וואס ער שרייבט אויף ר' מנשה "הרב הקדוש", דאס איז געווען נאך בחייו פונעם פאטער דער רבי ר' אשר'ל.

האדמו"ר מזידיטשוב באר שבע: ס'איז דא א מעשה אז ר' שמעון יערעסלאווער איז געפארן צו פינף חרות צדיקים, ער איז נאך געפארן קיין ליענסק צום רבי'ן ר' אלימלך, צום רבי'ן פון לובלין, צום ראפשיצער רב,

אדמו"ר מזידיטשוב: מיין טאטע איז זייער נאנט געווען ביים רבי'ן ז"ל.

רבינו: אוודאי, ער האט זיך זייער שטארק נאנט געהאלטן צום פעטער ז"ל.

אדמו"ר מזידיטשוב: מיין טאטע ז"ל האט דערציילט אז דאס ערשטע מאל וואס ער האט געזעהן דעם רבי'ן ז"ל אין ארץ ישראל איז געווען ווען ער איז ארויסגעקומען פון בעלזער רבי'ס שטוב.

רבינו: וועלכעס יאר איז דאס געווען?

אדמו"ר מזידיטשוב: בשנת תשי"ב, ער האט דערציילט אז ער האט געזעהן דעם רבי'ן, דעם רבינ'ס צורה איז געווען רויט...

דער טאטע איז דאך געווען א תלמיד, ער האט געלערנט אין די בעלזער ישיבה, ער איז געקומען אהער אין התונה געהאט בשנת תשי"ז. דאס איז געווען א איינגעשטעלטע זאך דעמאלטס א בעלזער תלמיד זאל קומען צום רבי'ן קיין סאטמאר.

דער טאטע האט געהייסן נאך זיין זיידע דער פראבניקער רב ז"ל, זיין זיידע איז געווען א זון פונעם 'מלבוש' (כ"ק הרה"ק רבי ישר בערש מזידיטשוב זצ"ל מה"ס מלבוש לשבו"ס) און דער מלבוש איז געווען א איידעם ביי ר' אשר'ל ראפשיצער'ס א זון, דאס הייסט אז מיין טאטע האט שוין געהייסן נאך איינעם וואס האט געהייסן נאכן רבי'ן ר' אשר'ל ראפשיצער.

רבינו: דער מלבוש איז געווען א איידעם ביי ר' מנשה'לע ראפשיצער, דאס הייסט אז ער איז געווען א שוואגער מיטן זיידן דער קדושת יום טוב בזיווג ראשון.

אדמו"ר מזידיטשוב: צען יאר איז דער קדושת יו"ט געווען א איידעם ביי ר' מנשה'לע?

האט ער אים געפרעגט צו ער איז געקומען צו א דין תורה, זאגט ער "ניין, איך בין געקומען צום רבי'ן אויף שבת". דאס איז געווען שבת פרה.

ער האט געזאגט אז פרושה פרה דארף מען פארן צום צדיק הדור.

האדמו"ר מזידיטשוב באר שבע: שפעטער איז ער געפארן איינמאל צום רבי'ן ר' הערש אויך, ווייל ער האט געזאגט אז מ'דארף פארן צום צדיק הדור. און דער רבי ר' הערש האט אידס דאס באשטעטיגט מיט א פשוט אז ס'איז אמת...

רבינו: דער דברי חיים איז געווען מערערע מאל אין רימנוב, ער איז געפארן קיין ראפשיץ, קיין זידיטשוב, און ווען דער עמרת צבי איז נסתלק געווארן איז ער איז געפארן צום רבי'ן ר' אשרל, און נאכדעם איז ער געפארן קיין רימנוב, נאכדעם איז ער געפארן קיין בעלז.

האדמו"ר מזידיטשוב באר שבע: אין די שטאט בעלז האט דער צאנזער רב גענומען קוויטלעך, ער איז געווען א תלמיד חבר מיטן בעלזער רב.

וניחם רבינו: המקום ינחם וכו'

דערנאך צו ר' אשרל און צו ר' מנשה'לע, האט מען אים געפרעגט "עד מתו, וויפיל איז די שיעור?" - ער איז דאך געווען א זקן מופלג ווען ער איז נסתלק געווארן - האט ער געענטפערט "זואס דארף איך האבן ספיקות צי רבי מנשה'לע איז יא רבי צי נישט, און מען זאל מיד ארויפרופן אויפן עולם העליון און זאגן אז ר' מנשה איז יא א רבי, פאר איך צו אים אזוי".

האט מען געזאגט "זעהט מען פון דעם אז ר' מנשה'לע איז געווען א רבי".

אדמו"ר מזידיטשוב: דער רבי האט דאך מאקע געזאגט אז דער דברי חיים שרייבט אויף אים "הרב הקדוש", איז ער דאך געווען א רבי.

האדמו"ר מזידיטשוב באר שבע: דער דברי חיים איז דאך אויך געפארן צום רבי'ן ר' אשרל.

רבינו: איך האב געהערט אז דער דברי חיים איז אמאל געפארן אויף שבת פרה צום רבי ר' אשרל, און ווען ער איז אריינגעקומען האט דער רבי ר' אשר געגעבן שלום האט ער נישט געטראכט אז ער איז געקומען צו אים אויף שבת. ער האט געמיינט אז עס איז דא א דין תורה דא אין שטאט, און מען האט אים גערופן אז ער זאל זיין ביי די דין תורה,

העלפט אריינברענגען אורה ושמחה בבתי בני ישראל בעת שמחתם

קופת אבני חסד

משרתו: לדושים יד עזרה

למשפחות הנצרכים במת שמחתם

יום המסיבה: יום הוצא ז' לחודש כסלו ה'בעל"ט	זמן המסיבה: משעה 6:00 ואילך	מקום המסיבה: בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א 152 הויז סט.	ברכת הקודש: בשעה 10:15
---	---------------------------------------	--	----------------------------------

CENTRAL INSTITUTIONS
OF SATMAR
KIRYAS JOEL - BNEI BRAK

מרכז המוסדות דרבינו יואל
מסאטמאר
קרית יואל - בני ברק

מיוסדו וננו ע"י רב מרן רבינו הקדוש בעל דברי יואל זצ"ל - משיאות לב מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ויזרע יצח"ק מאה שערים ויברכהו ה'

י'עלה ויבוא ויגיע ברכותנו, בשם כל קהל עדתנו, נופת תטופנה שפתותינו, קדם מע"כ ידידנו וידד כל ה' צדקה וחסד עושה ומעשה במושרים, וזרע יצח"ק מאה שערים, בפעולותיו הכבירים, על כולם אהוב ונער צדקם לב יקח מצוה, בצדקת פורנו ברוח נדיבה, עד אין קצבה, לכל אשר בשם סאטמאר יקרא לבו ער ופתח קראנו אליו בכל עת וזענה, במסירות ובמיטב תבונה, לכ"ק מרן רבינו הגה"ק עט"ר שליט"א מסור ואדוק

הרבני הנגיד המפסד המפואר, מהישיבים ראשונה במלכות סאטמאר

מזה"ר יצחק ראזנבערג שליט"א

ס. דאה"ק דקהל יטב לב דסאטמאר

לרגל השמחה שבמעונו, קול ששון בארמונו, בנישואי נכדתנו הבכורה, בגולה זמרה בת בנו בכורו האי גברא ויקרא, חודף צדקה וחסד תדירא, שמו מהללים בשבח ושירה מזה"ר יעקב ראזנבערג הי"ד

ובהאי עידנא דחדוותא, נביע למע"כ בהני שורתא, לעילא מכל ברכתא, רגשי תודה המפעמת בלבינו, על התמסרותו הנאמנה בכל עת למענינו, וזה רבות בשנים משמש כעמוד התווך של מוסדותינו, ציר נאמן לשולחיו כ"ק מרן רביה"ק זי"ע ולהבחל"ח כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א עטרת תפארת ראשינו, לדאוג תמיד למען הרחבת גבולי קדשינו

כל השומע יצח"ק לו, ע"כ נודה לשמו ונהללו, מזמור לתוד"ה נריע לו, ישלם ה' פעלו, וישוב לו בראשו גמולו, ברך ה' חילו, ובשכר זאת יושפע אושר ועושר בגבולו, ואך ששון ושמחה ישמע תמיד באהל, וכל מעשיו ופעולותיו יצליחו וישכילו, ויזכו להמשיך ולהרבות פעלים לפרט ולכלל, בתמיכת והחזקת מוסדותינו הק' בכל עת, ובשכר זאת יתברך בתענוג ונחת, מתוך שמחה והרחבת הדעת, וכט"ס.

החותמים למען שמו באהבה ובהערבה, אסירי התודה והברכה,

משה חיים וייס - מנכ"ל. יוסף יהושע גרין. יצחק ברוך אילאוויטש.
גרשון כץ, פסח ראטה, יקותיאל יצחק בראך, יחזקאל ראטער, צבי יודא וייס

דברות קודש

מכ"ק מרז רבינו הגה"ק שליט"א

במעמד רבתי סיום מס' ביצה בביהמ"ד הגדול דקהל יטב לב דסאטמאר וויליאמסבורג יע"א
יום ב' פרשת תולדות שנת תשס"ט לפ"ק

ויהי ה' למלך על כל הארץ, ובכן יש לומר דדנין הדבר על שם סופו מה שלעתיד ידעו כולם כי לה' המלוכה, והוי כהיתר בהיתר דלא בטיל על שם סופו.

ובדרך זה אמרתי לפרש הכתוב בריש הפרשה, ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', ופירש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודת אלילים עשו רץ ומפרכס לצאת. ולפי דרכינו היה המריבה כי עשו רץ ומפרכס לצאת בפתחי עבודה זרה, וטען כי הוא רובא דעלמא ויעקב צריך לילך אבתרייהו, ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', ופירש"י לראות מה תהא בסופה, כלומר כי רבקה אוהבת את יעקב וביקשה להצדיק שיטת יעקב דאין צריך לילך בתר הרוב, ולזה רצתה לדעת מה תהא בסופה, כלומר בסוף יומיא, כדי שידון הדבר בתר רוב העתיד להיות בקץ הימין. ולזה השיבו לה שני גוים בבטנך, ורב יעבוד צעיר, וביאר אבא מארי זללה"ה בברך משה פרשתן (עמוד קכה) הכוונה על פי מה דאיתא במדרש (ויק"ר פי"ג ס"ה) שלעתיד לבא יחזור עשו וישוב אל צור מחצבתו, ויכנע תחת כנפי הקדושה של יעקב, עי"ש. ואם כן כיון שלעתיד יחזור עשו אל הקדושה, ויכירו וידעו כל הגוים כי ה' אחד ושמו אחד, וגם עשו בכלל זה, על כן שפיר אינם מתבטלים ברוב אומות דהוי היתר בהיתר.

ולזה בשעה שנכנס יעקב אבינו לקבל הברכות, ראה יצחק אבינו את כל אשר יקרא את בניו בכל הדורות, ראה ביהמ"ק בנוי על מקומו, וחרב בזמן

וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', איתא במדרש רבה (פס"ה ס"ג) מלמד שהראה לו הקב"ה ביהמ"ק בנוי חרב ובנוי, וצריך ביאור מה שייכות בזה לענין הברכות.

(ב) **עוד** שם במדרש (פס"ו ס"ג) ויתן לך האלהים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משונה, ורוב דגן זו תלמוד, ותירוש זה אגדה, וצריך ביאור.

ונראה בהקדם מה דאיתא במדרש (ויק"ר פי"ד ס"ו) כי דעת האומות שישראל בטלין ברוב לגבייהו, כי אתם המעט מכל העמים. אמנם ידוע מדברי חז"ל (כתובות טו) דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו בטל ברוב, ואם כן כאשר ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול ברוב, דכל קבוע כמחצה על מחצה, אבל לאחר שגלו הוי נידי ממוקומם ושוב לא הוי קבוע כמחצה על מחצה, ונתעורר הקושיא מדוע אינם בטלים ברוב האומות.

ואפשר ליישב על פי מה ששינונו בריש המסכת שסיימנו היום (דף ג:) ובסופו (דף לט.) דדבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, והטעם ביאר הר"ן (נדרים נב. ד"ה קשיא) משום דנידון על שם סופו והוי כהיתר בהיתר דאפילו רבנן מודי בכהאי גונא דמין במינו לא בטיל, עכ"ד. ובה נסתרה טענת אוה"ע, דהנה אחכה לו בכל יום שבמהרה יבא משיח צדקינו ויגאלינו מגלות החל הזה, ואז יתגלה מלכותו לעין כל, ומלאה הארץ דעה את ה' (ישעיה יא ט), ורוח טומאה יעביר מן הארץ, וכל בני בשר יקראו בשמו יתברך, וכדכתיב (צפניה ג ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו' לעבדו שכס אחד,

ומעתה כאשר ראה יצחק אבינו ביהמ"ק בנוי חרב ובנוי, וראה שיגלו ישראל ויהיו ניידים ממקומם ויהיה חשש שלא יתבטלו ח"ו ברוב אומות, לזה ברך את יעקב אבינו ויתן לך האלהים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, ורוב דגן זו תלמוד, שעל ידי שיעסקו במקראי קודש במשניות ובתלמוד ויזכירו שמות התנאים והאמוראים ראשונים ואחרונים, על ידי זה יעוררו להם חיות, ויהיו חיים אתנו בעולם הזה ויצטרפו אל דורינו, והמה קבועים במקומם, ושוב לא יהיה חשש שיתבטלו ברוב אומות.

והוה מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה לפרש אמרינו (בסליחות לער"ה) **אין לנו שיור רק התורה הזאת, שאין שיור לכנסת ישראל רק בכח התורה הקדושה, ובכח קדושת התורה כלל ישראל חי וקים באמונתם ובקדושתם בגלות החל הזה. והנה אין אתנו יודע עד מה מתי יהיה קץ הפלאות, ובצפייתנו צפינו שנזכה ונחיה ונראה בביאת הגואל, אבל עלינו לדעת שבכדי שנזכה להחזיק מעמד בעודנו בגלות החל הזה עד שנזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, הוא רק על ידי כח התורה הקדושה, "נאר אז רבי מאיר און רבי יהודה לעבט מיט אונז מיט, אז אונז האב מיר אביי ורבא וואס לעבן מיט אונז, א הייליגער רש"י, א תוס', א רבינו תם, א ר"י, א קשיא אויפן ר"י, הערן א שיינע קשיא וואס דער רשב"א פרעגט אפ דעם ר"י, דער פני יהושע איז זיך מפלפל מיטן מהרש"א, דאס איז מעורר חיות פאר זיי, און דאס וועט אונז דערהאלטן אין גלות, ווען משיח וועט קומען וועט השי"ת פרעגן אידישע קינדער, ווי אזוי האט מען אויסגעהאלטן אין דעם ביטערן גלות, וועט מען ווייזן דאס בלעטעלע גמרא, דאס האט אונז געגעבן חיות אין גלות!, דאס האט אונז דערהאלטן אין אלע שווערע זמנים! (עיין איכ"ר פ"ג ס"ז), און דאס האט**

הגלות אשר אז יהיו ישראל ניידים בגלות ואיכא חשש שיתבטלו ח"ו ברוב אומות, והראה לו הקב"ה גם בנוי הוא בנין ביהמ"ק השלישי במהרה בימינו, אשר אז יטו כולם שכם אחד לעבוד את ה' והיתה לה' המלוכה, ואם כן ליכא חשש שיתבטלו ברוב אומות דהוי היתר בהיתר ולא בטלי.

וזה שאמר ויתן לך האלהים מטל השמים, זו מקרא, רמז למקרא שנאמר בו (שמות כג ב) אחרי רבים להטות, ומשמני הארץ זו משנה, רמז למשנה דתנן (ביצה לז:) האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן, ורוב דגן זו תלמוד, דפריך בגמרא ולבטיל מים ומלח לגבי עיסה, ומשני (דף לט.) רב אשי משום דהוי ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, והטעם הוא כמו שכתב הר"ן משום דהוי היתר בהיתר ודנין על שם סופו, ובכן הכא נמי כיון שבמהרה יבא הזמן אשר ירחם הקב"ה עלינו וישלח הגואל צדק ואז כולם יכירו וידעו כי ה' אחד, לכן הוי היתר בהיתר על שם סופו ואין ישראל בטלים ברוב אומות.

[ב]

עוד יש לומר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בישמח משה בפרשתן בכיפור הענין למה אין ישראל בטלין ברוב, משום שהצדיק אחרי מותו הרי הוא קבוע במקומו בקבר, והוא כמחצה על מחצה, אך לכאורה אז אין הצדיק נחשב עוד מאנשי הדור ההוא, אבל כשאומרים דבר הלכה משמו, ושפתותיו של הצדיק דובבות בקבר (יבמות צז.), מעורר חיות להצדיק ונחשב בין החיים באותו הדור, ומאחר שקבוע הוא, נידון העולם כמחצה על מחצה. וזה שאמרו חז"ל (מגילה טו.) כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, כי על ידי זה נחשב העולם כמחצה על מחצה, ורב חסד כלפי מטה חסד, עכ"ד.

מנין לברכת התורה לפנייה מן התורה שנאמר (דברים לב א) כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו, אמר רבי יוחנן למדנו ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר, וברכת המזון לפנייה מן ברכת התורה מקל וחומר, ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר, ומה מזון שאין טעון לפניו טעון לאחריו, תורה שטעונה לפנייה אינו דין שטעונה לאחריה, וברכת המזון לפנייה מן ברכת התורה מקל וחומר, ומה תורה שאין טעונה לאחריה טעונה לפנייה, מזון שהוא טעון לאחריו אינו דין שיהא טעון לפניו. והדבר צריך ביאור מדוע בברכת התורה כתבה תורה קרא דייקא על הברכה שלפניה, ובברכת המזון דייקא על הברכה שלאחריה.

וביאור ההפלאה ז"ל (בהקדמה לחידושו עמ"ס כתובות) דהנה טבעו של אדם הרעב הוא, שאחר שכבר שבע נפשו באכילתו הרי הוא קצה וגעלה נפשו מן האכילה, מה שאין כן בלימוד התורה הוא להיפוך, כי אחרי שהרגיש בנפשו נועם ומתיקות התורה יגדל רעבונו פי כמה לדברי התורה הקדושה, אבל בטרם התחיל ללמוד אינו להוט כל כך אחריה, כי עדיין לא הרגיש בטוב טעמה, ועל כן בברכת התורה אצטריך קרא אלפניה דייקא, ורק באופן זה ילפינן קל וחומר אלאחריה, דמה במקום שעדיין לא הרגיש מתיקות התורה צריך לברך, כל שכן לאחריה שכבר הרגיש נועמה, ואי הוה כתב רק אלאחריה לא הוה מצי למילף קל וחומר אלפניה, דלפני הלימוד עדיין אינו רעב ללמוד, ולגבי אכילה אצטריך קרא דייקא אלאחריה ורק באופן זה אפשר למילף קל וחומר מה כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן, אבל אי הוה כתב אלפניה לא הוי ילפינן מיניה קל וחומר אלאחריה כאשר כבר קצה נפשו באכילה, עכ"ד.

וזה היה ברכת יצחק אבינו ויתן לך האלהים מטל השמים, זו מקרא, ומשמני הארץ, זו משנה, ורוב דגן זו תלמוד, שייכו לעסוק בתורה, ותדע לך

אונן דערהאלטן די חיות אין די גוטע זמנים מען זאל הלילה נישט אויסגעמישט ווערן צווישן די גוים, נאר א בלאט גמרא, נאר די הייליגע תורה, אז מען וועט זיצן אין עוסק זיין בתורה, דאס איז אונזער גאראנטי!"

והנה יומא טבא הוא לכולהו רבנן שזכינו ביום הזה לסיים מס' ביצה ומתחילים ללמוד מס' שבועות, והוא שמחה גדולה לכל אלו שהשתתפו בלימוד מס' ביצה, תל"ת זה זמן לא כביר מעת התייסדות חבורת יסודי התורה, וכבר זכינו בס"ד לסיים כמה מסכתות ומיתוספים ספסלי ביהמ"ד, ועכשיו התחלנו מס' שבועות, יעזור השי"ת שנזכה כולנו גם לסיים המסכת בבריאות השלימות, ואקרא בזה לכל אנ"ש שיחי' לבוא ולהצטרף בלימוד התורה דרבים.

ומתאמרא משמיה דהרה"ק הרבי ר' זושא זללה"ה על הכתוב (תהלים לד ט) טעמו וראו כי טוב ה', שמדרך העולם המאכיל לתינוק שאינו רוצה לאכול מחמת שחושב שאינו טוב, אזי מבקשים ממנו שיטעום רק משהו, וכאשר יטעום וירגיש המתיקות יראה בעצמו דטובה הוא למאכל כי יערב לחכו, ומעצמו יבקש את כל המאכל. וכמו כן אמר דוד המלך טעמו, שיטעום האדם אך מעט מנועם זיו תורתנו הקדושה, וראו כי טוב ה', שייכו לחזות בנועם ה' ויבקשו מעצמם לעסוק בתורה, כי דרכיה דרכי נועם. (וכ"כ בישמח משה פ' בראשית).

[ג]

עוד יתבאר המדרש ויתן לך האלהים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, ורוב דגן זו תלמוד, ותירוש זה אגדה, עוד שם במדרש ויתן ויחזור ויתן, וצריך ביאור.

ונראה בהקדם מה דאיתא בגמרא (ברכות כא.) אמר רב יהודה מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה, שנאמר (דברים ח ב) ואכלת ושבעת וברכת,

שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, זה דוקא על עצם קיום מצות לימוד התורה, אבל על מה שהאדם מתגבר עצמו על תאות השינה להשכים בבוקר ממתתו ללמוד תורה, על זה איכא שכר גם בעולם הזה, וזה שאומרים אנו משכימים לדברי תורה, היינו לעסוק בתורה באשמורת הבוקר, ולכן אנו עמלים ומקבלים שכר גם בעולם הזה, כי על עמל התורה שהוא באשמורת הבוקר איכא שכר גם בעולם הזה.

ובכן על ידי שנודרו להשכים בבוקר ללמוד תורה, נוכל לזכות לברכת יצחק אבינו כפשוטו, ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, שנזכה לכל מילי דמיטב, וישפיע הקב"ה לבני ישראל פרנסה בריוח ובניקל, והעצה לזכות לברכה זו הוא להשכים באשמורת הבוקר לעסוק בתורה, שעל זה מקבלים שכר בעולם הזה וזוכים לברכות שמים מעל.

והנה העצה שיוכל האדם לקום באשמורת הבוקר הוא שלא יבלה את הזמן בערב אלא ילך לישן בזמן מוקדם כדי שיהיו לו השעות הנצרכות לו לשינה ועם כל זה יוכל לקום באשמורת הבוקר, ובדבר זה יש לתקן כאן בעיר זה תיקון גדול, ובשעה 10:30 יכולים לכבות הטעלעפאן, והוא טוב לאדם ולבניו שגם הם יוכלו לקום באשמורת הבוקר, וכמו כן אצל החתונות יש להתאמץ לקיים התקנה לברך ברכת המזון בשעה 11:00, ויש לכל אחד רשות באם הוא נמצא אצל התונה שאינם רוצים לקיים תקנה זו, שילך משם בשעה זה, כדי שלא יתבטל משיעורו הקבוע בבוקר.

ובסיום דברי הנני לעורר על שני נקודות, בראשונה יש להתעורר על התקנה הקבוע בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר שהנשים יבואו בעזרת נשים בלבוש צנועה כפי הראוי במקום

שאם תתחיל ללמוד בתורה ותרגיש נועם מתיקותה, ויתן ויחזור ויתן, יהיה לך חשק להמשיך וללמוד עוד מסכתות הש"ס.

וכל אלו שאינם מצטרפים בשיעורי לימוד התורה הוא מחמת שעדיין לא התחילו ללמוד המס' הראשונה, ואלמלי היו לומדים ומסיימים מס' אחד והיו טועמים טעם מתיקות התורה בודאי שהיה להם חשק להמשיך וללמוד עוד מסכת, ועכשיו בסיום מס' ביצה כל לומדי המסכת מבינים על מה שמברכים ברכה לאחריה, והוא שמחה וברכה גם לפניה, לקראת המסכת החדשה אשר מתחילים עכשיו ללמוד. והנני בזה לעורר אהב"י את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, את אשר ישנו פה אומר הקו ונאמנו להמשיך הלאה בלימוד התורה ולא להזניח, ולהתגבר על כל המניעות והעיכובים והיגיעות שיש בשעת הלימוד, כי סוכ"ס זוכים לתענוג וסיפוק רוחני כאשר מסיימים פרק או מסכת, ואת אשר איננו פה אליהם אני פונה, הצטרפו עמנו ובואו לבית המדרש, כי בימינו אלה כדי שיוכל האדם להחזיק מעמד שלא להגרר אחר מים הזדונים והתגברות היצר הוא רק על ידי כח התורה שהוא התבלין נגד היצה"ר.

[ד]

והנה אנו אומרים בתפילת רבי נחוניא בן הקנה ביציאתו מבית המדרש (ברכות נה): אנו משכימים והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר וכו'. והנה מרן דו"ז זללה"ה (הובא בברך משה פ' לך עמוד נו) פ"י אנו משכימיו"ם לדברי תורה, דקאי על אלו שמשכימיו"ם בבוקר לעסוק בתורה, ע"י"ש. ולפי דרכו יתבאר המשך אומרו אנו עמלים ומקבלים שכר, די שחדש ולומר דאף על פי שאמרו חז"ל (קידושין לט.)

ותירוש, הנה זמן קשה הוא בעולם בענין הפרנסה, וזקוקים אנחנו לברכת יצחק אבינו שהוא נצחי, וצריכים להרבות בתפלה שיוכו לזה, יעזור השי"ת שכל אחד יזכה לברכת ויתן לך האלהים מטל השמים להתברך בשפע ברכה והצלחה. והמקום להזכיר בענין תקנות החתונות, הנה בזמן שיש הרחבה צריכים לבקש ולעורר שיצמצמו בהוצאות החתונה, אבל בזמנינו אלה אשר מצב הפרנסה קשה מאד דבר שפתים הוא אך למחסור, כי כל אחד יודע ומבין כי חבל הוא על כל פרוטה ופרוטה שמבזיזים על הוצאות חנם. השי"ת יעזור שיזכה כל אחד לעשות שמחות בהרחבה ובלי דאגה, ויושפע לכל בני ישראל שפע רב, ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, שנזכה לכל הברכות מהקב"ה עדי נזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

קדוש, והנני לתבוע מהגבאים בכאן שימנו אשה אחת שתהיה ממונה על זה לעורר את אלו שאינם מצייתים לתקנה זו, ולא תמונע מלהושיט לה מטפחת צנוע, כדי שידעו להזהר בקדושת הביהמ"ד. והב' הנה שמעתי שנעשה ב"ה כאן שינוי לטובה בענין התפלה, ובני הרב שיחי עושה ומעשה פעלים לטובה לתקן תיקונים גדולים בענין זה, והנני בזה לחזקו שימשיך בזה לעורר את בני ישראל על עבודת התפלה, שידעו שבאים בביהמ"ד כדי להתפלל, וצריכים לבא בביהמ"ד בזמן שאומרים ברכות, ואח"כ מתפללים יחד כל הציבור מהודו בקול רם ובהתלהבות כל התפלה, ובודאי שצריכים לעסוק בתורה לפני התפלה או לומר תהלים כמו שנהגו חסידים ואנשי מעשה. ואסיים את דברי בברכת יצחק אבינו ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

חלק נכבד מהוצאת הגליון נתנדב

ע"י ידידינו הרבני הנכבד והמפואר

מוה"ר **בן ציון ווערצבערגער** הי"ו

לעילוי נשמת

אביו הרה"ח ר' יחזקאל ב"ר משה ז"ל נלב"ע ח' כסלו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **ישראל צבי ווייס** ז"ל

ב"ר יעקב בן ציון ז"ל

נלב"ע ד' כסלו

* * *

הונצח ע"י בנו ידידינו הרבני הנכבד והמפואר

מוה"ר **חיים מאיר ווייס** הי"ו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יצחק דייטש** ז"ל

ב"ר ישראל ז"ל

נלב"ע ח' כסלו

* * *

הונצח ע"י בנו ידידינו הרבני הנכבד והמפואר

מוה"ר **אהרן מתת' דייטש** הי"ו

קריאת ענף נישואיך "ברך משה" רחוקי סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוד"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעעו עכ"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעתו"מ

"ברכת מזל טוב"

הננו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנשי החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' ישראל יצחק היימליך שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' ישראל יעקב שפילמאן שליט"א

לאירוסי בתו, נכדתו

הרה"ח ר' יוסף צבי גרינבערגער שליט"א

לאירוסי בנו הבה"ח יואל ני"ו

הרה"ח ר' אהרן ווייסהויז שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' שמשון חיים בירנבוים שליט"א

להכנס בנו, נכדו הב' ישראל זונדל הי"ו

לעול התורה והמעוות

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי וורנבערגער ז"ל
נלביע ס"ו ספ"ו תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב איזנבערגער ז"ל
נלביע ס"ו אייר תשנ"ו
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
מענדל ז"ל ג' סיון תשנ"ה
ואמו מרת דינה ע"ה

ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלביע כ"ט תמוז תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי שמואל וחנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעווי ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלביע ג' תשרי תשנ"ח
והג' מרת חנה ע"ה

ב"ר חיים משה ז"ל
נלביע י"ב חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"אנשי חי"ף"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נחמי"ל ז"ל
נלביע ז' שבט תש"ג
והג' מרת חנה לאה ע"ה

ב"ר יעקב פרענקל מבי"ח ז"ל
נלביע ב' אלול תשנ"ג
☆☆☆

"צב"א מרו"ם"

ע"ש ר'
צבי אלימלך געליבמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלביע ד' אלול תשנ"ט
והג' מרת בריינדל ע"ה

בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

"אפריון נמטי לר'

שמעון"
ע"ש ר' שמעון דאסקאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלביע ז' מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר חוקי איתמר טובי ז"ל
נלביע י"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆

"ממכון שבתו

השג"ח"
ע"ש ר' חיים צבי זיעעו עכ"א
ב"ר חוקי איתמר טובי ז"ל
נלביע י"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆

"נפש חי"ה"

ע"ש הרבנית הצדקה
סרת חי' מייזליש ע"ה
בת מרן רבינו משה ז"ל
נלביע חי' שבט תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ז"ל
ב"ר דוב ז"ל
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ב
☆☆☆

"תהלה לדוד"

ע"ש ר' משה דוד
מעלער ז"ל
ב"ר יחזקאל משולם ז"ל
נלביע י"א תשרי תשנ"ח
☆☆☆

"אב"ן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלביע ס"ו חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"ציון לנפש חייה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלביע ס' שבט תשנ"ג
והג' מרת חי'ה ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל
נלביע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
נלביע כ"ג ניסן תשנ"ו
והג' מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שמעון
נלביע ה' מנחם תשנ"א
☆☆☆

"משא"ת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"א אדר א' תשס"ח
והג' מרת אלטע
שיינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלביע י"ב ניסן תשנ"ג